

S P R Á V A
o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie
podľa zákona č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení
neskorších predpisov, podľa prílohy č.5

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE
Z Á B O R I E

Október 2019

Obsah

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

A.I Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie 4
2. Sídlo 4
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie 4

A.II Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. Názov 5
2. Územie 5
3. Dotknuté obce 5
4. Dotknuté orgány 5
5. Schvaľujúci orgán 5
6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice 5

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

B.I Údaje o vstupoch

1. Pôda 6
2. Voda 8
3. Suroviny 8
4. Energetické zdroje 9
5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru 9

B.II. Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie 11
2. Voda 11
3. Odpady 11
4. Hluk a vibrácie 11
5. Žiarenie a iné fyzikálne polia 12
6. Doplňujúce údaje 12

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

C.I Vymedzenie hraníc dotknutého územia 13

C.II Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia – podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Horninové prostredie 13
2. Klimatické pomery 14
3. Ovzdušie 14
4. Vodné pomery 14
5. Pôdne pomery 15
6. Fauna, flóra 16
7. Krajina 17

8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov, územný systém ekologickej stability	21
9. Obyvateľstvo – demografické údaje	23
10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská	24
11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality	24
12. Iné zdroje znečistenia	24
13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov	24
C.III Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti	
1. Vplyvy na obyvateľstvo	25
2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery	26
3. Vplyvy na klimatické pomery	26
4. Vplyvy na ovzdušie	26
5. Vplyvy na vodné pomery	26
6. Vplyvy na pôdu	26
7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy	27
8. Vplyvy na krajinu	27
9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma, na územný systém ekologickej stability	27
10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská	28
11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality	28
12. Iné vplyvy	28
13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi	28
C.IV Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie	29
C.V Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)	
1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu	36
2. Porovnanie variantov	36
C.VI Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia	36
C.VII Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení	36
C.VIII Všeobecné záverečné zhrnutie	36
C.IX Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka)	37
C.X Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa a ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení	37
C.XI Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa	37
Príloha č. 1: Vyhodnotenie požiadaviek určených v rozsahu hodnotenia	38

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

A.I Údaje o obstarávateľovi

1. Označenie

Obec Záborie

2. Sídlo

Obecný úrad, Záborie č.21, 038 03 Sklabiňa

3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie

Oprávnený zástupca obstarávateľa:

Ján Záborský - starosta obce

telefón: +421 43 426 21 16

e-mail: ou.zaborie@gmail.com

Odborne spôsobilá osoba pre obstarávanie ÚPP a ÚPD:

Ing. arch. Eva Zaťková, registračné číslo 289

telefón: +421 0911 932 572

e-mail: evazatkovaz@gmail.com

A.II Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. Názov

Územný plán obce Záborie - etapa: Návrh ÚPN-O

2. Územie

Kraj: Žilinský
Okres: Martin
Obec: Záborie
Katastrálne územie: Záborie

3. Dotknuté obce

- obec Dolný Kalník
- obec Dražkovce
- obec Diaková
- obec Sklabiňa
- obec Turčianske Jaseno

4. Dotknuté orgány

v zmysle § 3 písm. m) zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie dotknutý orgán je orgán verejnej správy, ktorého záväzný posudok, súhlas, stanovisko alebo vyjadrenie vydávané podľa osobitných predpisov sa vyžaduje pred prijatím alebo schválením strategického dokumentu:

- Žilinský samosprávny kraj, Odbor dopravy a územného plánovania, Žilina
- Okresný úrad Žilina, Odbor výstavby a bytovej politiky, Odd. územného plánovania, Žilina
- Okresný úrad Žilina, Odbor opravných prostriedkov, Referát pôdohospodárstva, Žilina
- Okresný úrad Žilina, Odbor starostlivosti o životné prostredie, odd. ochrany prírody vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja, Žilina
- Okresný úrad Žilina, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Žilina
- Krajský pamiatkový úrad, Žilina
- Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia geológie a prírodných zdrojov, Bratislava
- Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia ochrany prírody a krajiny, Bratislava
- Ministerstvo dopravy a výstavby SR, odb. stratégie a rozvoja, Bratislava
- Ministerstvo obrany SR, Agentúra správy majetku, Bratislava
- Dopravný úrad SR, Bratislava
- Obvodný bankský úrad, Banská Bystrica
- Okresný úrad Martin, Pozemkový a lesný odbor - úsek lesný, Martin
- Okresný úrad Martin, Odbor starostlivosti o životné prostredie, úsek štátnej správy ochrany ovzdušia, úsek štátnej správy ochrany vôd, úsek štátnej správy odpadového hospodárstva, úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny, Martin
- Okresný úrad Martin, Odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Martin
- Okresný úrad Martin, Odbor krízového riadenia, Martin
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Martin
- Regionálna veterinárna a potravinová správa, Martin
- Okresné riaditeľstvo HaZZ, Martin

5. Schvaľujúci orgán

Obecné zastupiteľstvo obce Záborie.

6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice

Riešené územie leží mimo dosahu štátnych hraníc SR. Riešenie Územného plánu obce Záborie preto nespôsobuje vplyvy presahujúce štátne hranice.

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA**B.I Údaje o vstupoch****1. Pôda - záber pôdy celkom, z toho zastavané územie (ha, poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, bonita), z toho dočasný a trvalý záber.**

Realizácia Územného plánu obce Záborie si vyžaduje trvalé zábery poľnohospodárskej pôdy.

1.1 Záber poľnohospodárskej pôdy

Záber poľnohospodárskej pôdy je vypracovaný v zmysle požiadaviek dotýkajúcich sa ochrany poľnohospodárskej pôdy, ustanovených v zákone č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní PP v znení neskorších predpisov. V zmysle §13 a §14 tohto zákona sa musí dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy a riadiť sa zásadami jej ochrany pri každom obstarávaní a spracovaní územnoplánovacej dokumentácie.

Podľa zák. č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území. Podľa Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z. z. v katastrálnom území Záborie sú to poľnohospodárske pôdy nasledovných BPEJ : 0711002, 0769002, 0788403, 0811002, 0864423, 0870003, 0870203, 0887013, 0887213, 0887413, 0888203, 0888403, 0888423, 0888503, 0888543, 0964423. V tabuľke č.2 sú tieto pôdy hrubo vyznačené a podčiarknuté.

Pri urbanistickej koncepcii návrhu rozvoja územia boli uvedené zásady rešpektované nasledovne :

- historický vývoj obce, pri rešpektovaní jej prirodzenej vývojovej kontinuity, funkčné a kompozičné predpoklady,
- limity využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability, zachovania diverzity a rozmanitosti prírodného prostredia,
- technické limity územia a s nimi súvisiace obmedzenia,
- vytvorenie predpokladov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,
- vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.

Tab. č.1 - Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v k. ú. obce

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v %
orná pôda	65,5	12,6
záhrady	5,4	1,04
lúky a pasienky-TTP	208,7	40,16
sady	-	-
Poľnohospod. pôda spolu	279,6	53,8
lesná pôda	212,9	40,98
vodné plochy	11,19	2,15
zastavané plochy	10,75	2,07
ostatné plochy	5,19	1,00
Celkom	519,63	100,0

*Zdroj : www.katasterportal.sk, 2018

Návrh územného plánu nie je vyhotovený vo variantoch. Celkový navrhovaný trvalý záber poľnohospodárskej pôdy predstavuje 7,028 ha. V súlade s celkovou koncepciou rozvoja obce, boli rozvojové plochy situované v priamej nadväznosti na zastavané územie obce Záborie a obcí Dolný Kalník a Dražkovce. Obec nemá iné možnosti rozvoja, hlavne z dôvodu technických ako aj prírodných limitov (regionálny biokoridor RBk 10).

Poľnohospodárska pôda v zastavanom území ako aj v priamom dotyku so z. ú. je zaradená medzi chránenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu. Návrh rozvoja obce na chránenej poľnohospodárskej pôde vyplýva zo skutočnosti obmedzených rozvojových možností, resp. že nechránená pôda sa nachádza v polohách, bez možnosti napojenia na súčasne zastavané územie, bez možnosti vybudovania dopravného napojenia a technickej infraštruktúry. Pri výpočte záberov v lokalitách určených pre výstavbu, sa výmera záberov znižuje v zmysle regulatívov záväznej časti na jednotlivé funkčné plochy.

Tab.č.2 - Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde v k. ú. Záborie – navrhované lokality

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy		Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromelioračné zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Časová etapa realizácie	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990	
			Spolu v ha	Z toho					
				Kód/skupina BPEJ					Výmera v ha
01	ZC 01	0,350	0,350	0755403/7 0711002/5	0,224 0,126	Fyzické osoby	áno	I.	nie
02	DP 02	0,150	0,150	0788403/7 0711002/5	0,102 0,048	Fyzické osoby	áno	I.	nie
03	ZI 01	0,057	0,057	0788403/7 0711002/5	0,038 0,019	Fyzické osoby	áno	I.	nie
04	SP 01	0,145	0,145	0788403/7 0711002/5	0,112 0,033	Fyzické osoby	áno	I.	nie
05	BI 01	5,307	2,619	0788403/7 0711002/5 0769002/5 0870003/8 0888203/7	1,411 0,121 0,210 0,397 0,515	Fyzické osoby	áno (časť) áno nie nie nie	I.	nie
06	BI 02	1,137	0,069	0888203/7	0,069	Fyzické osoby	nie	I.	áno (časť)
07	ZU 01	1,731	0,378	0888203/7	0,378	Fyzické osoby	nie	I.	áno
08	BI 07	2,268	0,205	0888423/7	0,205	Fyzické osoby	nie	I.	áno
09	BI 06	0,654	0,120	0888423/7 0887413/8	0,024 0,096	Fyzické osoby	nie	I.	áno
10	BI 08	5,573	2,296	0888423/7 0887413/8 0887213/7	0,170 0,937 0,269	Fyzické osoby	nie	I.	nie áno (časť) nie
11	BI 03	0,104	0,052	0888423/7	0,052	Fyzické osoby	nie	I.	áno
12	BI 06	0,151	0,076	0888423/7 0887413/8 0800893/9	0,013 0,027 0,036	Fyzické osoby	nie	I.	áno
13	RU 03	0,003	0,003	0800893/9	0,003	Fyzické osoby	nie	I.	nie
14	RU 01	0,085	0,085	0811002/6	0,085	Fyzické osoby	áno (časť)	I.	nie
15	SP 02	0,328	0,328	0811002/6	0,328	Fyzické osoby	nie	I.	nie
16	OV 02	0,085	0,051	0888423/7	0,051	Fyzické osoby	áno	I.	nie
SPOLU		18,128	7,028		7,028				

V k. ú. Záborie je navrhnutá, v rámci územného plánu, časť poľnohospodárskej pôdy na zmenu kultúry - na produkčný ovocný sad – ZS 01 = 0,591 ha
- na pestovanie poľnohospodárskych plodín – PV 02 = 2,845 ha,
t. j. v celkovej výmere cca 3,436 ha.

Poznámka :

V stĺpci "kód/BPEJ" sú hrubo vyznačené BPEJ, zaradené medzi najkvalitnejšie v kat. území (príloha č.2 Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP).

Vysvetlivky :

Funkčné využitie: BI - bývanie, DP - dopravná plocha, OV - občianska vybavenosť, RU – rekreačné územie, SP - športová plocha, ZI – zeleň izolačná, ZC - zeleň cintorína, ZU - zmiešané územie

1.2 Záber lesnej pôdy

V k. ú. obce Záborie nepríde k záberom lesnej pôdy.

2. Voda

2.1 Zásobovanie obce pitnou vodou

Zásobovanie pitnou vodou obce Záborie je verejným vodovodom, ktorý je napojený na skupinový vodovod Martin, ktorého správcom je Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s., Martin. Obec je zásobovaná z vodných zdrojov v Jasenskej doline – Bazovská s kapacitou 1,5 – 2,5 l/s, Vôdky s kapacitou 6,0 l/s a Halmešová s kapacitou 7,0 l/s, ktoré sa nachádzajú asi 5,5 km za obcou Turčianske Jaseno. Na verejný vodovod je v súčasnej dobe pripojených 100 % domácností v obci.

Návrh koncepcie zásobovania pitnou vodou vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“, kap. 8.1.1 technická správa – časť vodovody, rešpektuje existujúci systém zásobovania pitnou vodou z verejného vodovodu v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Zásobovanie nových navrhovaných území je riešené napojením na existujúce rozvody pitnej vody, predĺžením a zokruhovaním existujúcej vodovodnej siete.

✓ Posúdenie akumulácie v r.2040 :

priemerná denná potreba vody:	$Q_p = 38,3 \text{ m}^3/\text{deň}$
maximálna denná potreba:	$Q_{S24} = 111 \text{ m}^3/\text{deň}$
maximálna hodinová potreba:	$Q_{hmax} = 2,3 \text{ l/s}$
priemerná ročná potreba vody:	$Q_r = 13.980 \text{ m}^3/\text{rok}$

Do k. ú. obce Záborie zasahuje Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra určená Nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd. Prevažná časť CHVO Veľká Fatra zasahuje do horskej oblasti. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a ochrany ich zásob. Z hľadiska citlivosti povrchových vôd na klimatické zmeny CHVO Veľká Fatra je zaradená do 2. stupňa stupňa citlivosti.

2.2 Zásobovanie úžitkovou vodou

Zásobovanie úžitkovou vodou sa v návrhu územného plánu obce Záborie nerieši. Zdrojom úžitkovej vody sú miestne vodné toky a studne (na základe povolenia štátneho orgánu ochrany vôd).

2.3 Zneškodňovanie odpadových vôd

Obec Záborie nemá vybudovanú kanalizačnú sieť. V súčasnosti sú splaškové vody z jednotlivých objektov riešené individuálne, odvádzané sú väčšinou do septikov a žump, prípadne malých domových ČOV.

V rámci plánu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca z roku 2002 sa v obci uvažuje s vybudovaním splaškovej kanalizácie.

Navrhovaná gravitačná kanalizačná sieť v obci Záborie bude z potrubia DN 300. Zvedená bude do SKUPINOVEJ KANALIZÁCIE MARTIN – do gravitačnej vetvy z obce Sklabiňa, napojenie bude pred čerpacou stanicou odpadových vôd ČSOH Sklabiňa. Návrh predpokladá, že odpadové vody budú čistené na existujúcej čistiarňi odpadových vôd Vrútky.

✓ Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd v r.2040

Priemerné denné množstvo splaškových vôd:	$Q_{s,priem} = 0,8 \text{ l/s}$
Maximálne denné množstvo splaškových vôd:	$Q_{s,m} = 1,44 \text{ l/s}$
Ročné množstvo splaškových vôd:	$Q_{s,rok} = 13.980 \text{ m}^3/\text{rok}$

2.4 Odvádzanie zrážkových vôd

V obci nie je vybudovaná samostatná dažďová kanalizácia. Dažďové vody stekajú do dažďových rigolov popri ceste, ktoré sú zaústené do potokov pretekajúcich obcou. Tento stav je nevyhovujúci a nezodpovedá environmentálnym stratégiám.

Dažďovú vodu je potrebné v čo najväčšej miere zadržať v území. Dažďové vody zo striech objektov budú prednostne likvidované priamo na príľahlých pozemkoch vsakovaním do podlažia.

3. Suroviny

V katastri sa nenachádza prieskumné územie, chránené ložiskové územie ani dobývací priestor. Nenachádzajú sa tu lokality, ani nie sú dotknuté záujmy chránené banskými predpismi.

Z návrhu územného plánu obce nevyplývajú osobitné požiadavky na spotrebu miestnych surovín.

4. Energetické zdroje

4.1 Zásobovanie elektrickou energiou

Cez k. ú. Záborie sú trasované VVN linky nadradenej prenosovej sústavy v správe Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy a.s. Bratislava. Cez zastavané územie vedie trasa VVN vedení 220kV (I.č.V271) a 400kV (I.č.V493). Popri vedení 220kV je plánované vybudovanie novej trasy VVN vedenia 2x110 kV (ÚPN VÚC Žilinského kraja - ZaD č.4).

V súčasnosti je obec Záborie zásobovaná hlavnou zásobovacou linkou č. 248 cez vzdušné prípojky do distribučných trafostaníc 22/0,4kV. Na území katastra Záborie sa nachádzajú 3 trafostanice.

Návrh zásobovania nových území elektrickou energiou je riešený v zmysle platných predpisov (v súčasnosti zákon č.251/2012 a vyhlášky č. 535/2002 Z. z.) káblovými rozvodmi, uloženými do zeme. Vzhľadom na predpoklad zvýšenia potrieb elektrickej energie a bezporuchovosť distribučnej siete, návrh počíta s posilnením distribučnej siete o 4 navrhované trafostanice. Súčasťou rozvodov NN v nových územiach je aj návrh rozšírenia siete verejného osvetlenia.

Návrh zásobovania elektrickou energiou sa nachádza v smernej časti návrhu ÚPN - O Záborie, v kapitole B.13.3.1 Zásobovanie elektrickou energiou.

4.2 Zásobovanie zemným plynom

Obec Záborie nie je v súčasnosti plynofikovaná. ÚPN-O navrhuje zásobovanie obce aj zemným plynom.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne (vykurovanie, príprava teplej úžitkovej vody, varenie,...). Umiestnenie novo navrhovaných plynových rozvodov je vo verejných plochách, chodníkoch a zelených pásoch. Navrhovaná konfigurácia trás dáva predpoklad na bezproblémovú prevádzku.

Uskutočnenie opatrení na zníženie energetickej náročnosti budov pri spotrebe energií a zvyšujúci sa podiel alternatívnych palív zníži spotrebu zemného plynu oproti výpočtu v návrhu ÚPN-O.

Návrh zásobovania zemným plynom sa nachádza v smernej časti návrhu Územného plánu obce Záborie, v kapitole B.13.3.2 Zásobovanie zemným plynom.

4.3 Vykurovanie

- ponechať decentralizovaný spôsob vykurovania z domových a objektových kotolní s intenzívnejším využitím ekologických palív,
- budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie riešiť (po vybudovaní plynofikácie obce) palivom zemný plyn v kombinácii so solárnou energiou a s využitím tepelných čerpadiel (elektrická energia), prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílné energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru

Návrh verejného dopravného vybavenia územia sa nachádza v smernej časti návrhu ÚPN - O Záborie, v kapitole B.13.3.1 Doprava a dopravné zariadenia, záväzné výstupy sú premietnuté do kap. C.6 Zásady a záväzné regulatívy pre verejné dopravné vybavenie územia.

5.1 Širšie dopravné vzťahy

Obec Záborie sa nachádza asi 7,0 km východne od okresného mesta Martin. S mestom ju spája cesta tretej triedy III/2151, ktorá je napojená úrovňovou križovatkou na cestu III/2132 (tiež cesta SNP) od obce Sklabiňa.

Cesta je napojená pomocou cesty III/2145 na cestu I/65, z ktorej je sprístupnený smer na Turčianske Teplice a ďalej Banskú Bystricu, resp. na Prievidzu a I/18, z ktorej je pripojenie na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany (smer Žilina a Košice)..

Do k. ú. zasahujú ochranné pásma letiska Martin.

5.2 Cestná automobilová doprava

Cestnú sieť v k. ú. Záborie možno rozdeliť podľa charakteru na cesty III. triedy č. III/2132, III/2145 a III/2151 vo vlastníctve ŽSK a sieť miestnych komunikácií vo vlastníctve obce. Cesty III. triedy sú mimo zastavaného územia so šírkovým usporiadaním v kategórii C 7,5/70, v zastavanom území MZ 8,5 (8,0)/50 vo funkčnej triede B3, až na cestu III/2151, kde reálne však takéto šírkové usporiadanie nie je v celom úseku. V obci sa nachádzajú viaceré kriticky zúžené miesta cestných komunikácií.

Pri výstavbe nových obytných je potrebné miestne komunikácie zhotoviť v kategórii C3 MO 8,5/50 (so šírkou dopravného priestoru min. 9,0 m medzi oploteniami, t.j. 2x2,5 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník) a v stiesnených priestorových a sklonových podmienkach kategórie MOU 6,00/30.

5.3 Hromadná doprava

Obyvatelia obce Záborie využívajú linku prímestskej autobusovej dopravy prevádzkovanú SAD a.s. Žilina č. 506407 Martin – Turčianske Jaseno – Sklabinský Podzámok, ktorá stojí v obci na dvoch zastávkach, ktoré sa nachádzajú mimo vlastného územia obce, na ceste III/2132. Zastávky spĺňajú dochádzkové vzdialenosti tzv. izochróny časovej dostupnosti. ÚPN-O navrhuje vybudovanie novej zastávky HD v lokalite Nové Záborie.

5.4 Železničná doprava

Cez k. ú. neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v meste Martin, na železničnej trati č.118 Vrútky - Zvolen.

5.5 Civilné letectvo

V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko evidované Dopravným úradom SR. Časť k. ú. obce Záborie sa nachádza v OP letiska Martin, určených rozhodnutím Leteckého úradu SR zn. 313/79/99 zo dňa 11.05.1999, z ktorých vyplýva výškové obmedzenie stavieb, zariadení, stavebných mechanizmov, porastov a pod. *Návrh ÚPN-O rešpektuje požiadavky Dopravného úradu a premieta ich do záväznej časti strategického dokumentu.*

5.6 Statická doprava

Parkovanie a odstavovanie vozidiel prebieha väčšinou v rámci obslužných komunikácií tam, kde to šírkové parametre dovoľujú. Odstavovanie vozidiel pri rodinných domoch je zabezpečené väčšinou na vlastných pozemkoch. V obci nie sú vybudované parkoviská v pravom slova zmysle. ÚPN-O navrhuje vybudovať nové parkovacie plochy pri navrhovanom cintoríne, pri objektoch existujúcej a navrhovanej občianskej vybavenosti, v navrhovanom zmiešanom území.

5.7 Cyklistická a pešia doprava

V obci neexistujú značené cyklistické chodníky, cyklisti využívajú ako cyklotrasu cestu č.III/2132. Cez obec prechádzajú cyklistické trasy (*zdroj: www.tbsjus.sk):

a) značené:

- červená č.032: Turčianska cyklomagistrála = Vrútky - T.Kľačany-Sučany -T. Štiavnička - Sklabiňa - T. Jaseno -Necpaly - Blatnica - Mošovce - T.Teplice, dl.55 km
- zelená č.5413: Sklabiňa - Pod Tlstým dielom

b) neznačené:

- Záborie - Mažiarky -T. Jaseno, Jasenská dolina - v podhorí Veľkej Fatry

V rámci ÚPN-O Záborie je navrhnuté dobudovať ďalšie cyklistické, resp. multifunkčné trasy prepojené do susedných katastrálnych území, ako aj chýbajúce a nové chodníky, náučné chodníky, ap .

Strategický dokument rešpektuje všetky požiadavky z hľadiska dopravy a dopravnej infraštruktúry a výstupy premieta do svojej záväznej časti.

B.II Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie - hlavné zdroje znečistenia ovzdušia (stacionárne, mobilné), kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika emisií, spôsob zachytávania emisií, spôsob merania emisií

V obci Záborie a jej blízkom okolí sa v súčasnosti nenachádzajú významní znečisťovatelia ovzdušia. Kvalita ovzdušia nie je ovplyvnená prevádzkovateľmi vyžadujúcimi integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania - IPKZ (<http://ipkz.enviroportal.sk>). Priamo v obci nie sú lokalizované významné stacionárne zdroje znečistenia ovzdušia (veľké a stredné), vyskytujú sa tu len malé zdroje znečistenia, ktoré spôsobujú lokálne znečistenie ovzdušia. Na kvalitu ovzdušia v obci má negatívny vplyv spaľovanie tuhých palív najmä za zhoršených rozptylových podmienok.

Územie miest Martin a Vrútky bolo v roku 2010 zaradené do oblasti č. 9 riadenia kvality ovzdušia (znečisťujúca látka PM10). Lokálne znečistenie ovzdušia sa vo Vrútkach nemonitoruje. V blízkosti sa nachádzajú monitorovacie stanice lokálneho znečistenia ovzdušia v Žiline, Ružomberku a v Martine.

Na zlepšenie kvality ovzdušia navrhuje ÚPN-O Záborie plynofikáciu obce a použitie alternatívnych, obnoviteľných zdrojov energie ako aj konkrétne opatrenia špecifikované v bode B.14.2 Ochrana ovzdušia a C.9.1 Starostlivosť o ŽP, čo významne prispeje k zníženiu produkcie exhalátov. Monitoring a meranie emisií sa nenavrhuje.

2. Voda - celkové množstvo, druh a kvalitatívne ukazovatele vypúšťaných odpadových vôd, miesto vypúšťania (recipient, verejná kanalizácia, čistiareň odpadových vôd), zdroj vzniku odpadových vôd, spôsob nakladania

Údaje o zneškodňovaní odpadových vôd sú uvedené v kapitole B.I bod 2. ÚPN-O Záborie navrhuje odkanalizovanie územia, čím sa významne zníži znečisťovanie podzemných vôd.

3. Odpady

Údaje o nakladaní s odpadmi sa nachádza v smernej časti návrhu ÚPN - O Záborie, v kapitole B.14.8 Nakladanie s odpadmi.

Obec Záborie nemá vypracovaný vlastný Program odpadového hospodárstva. Riadi sa POH spoločnosti Brantner Fatra s.r.o., ktorý je v súlade s krajským programom odpadového hospodárstva Žilinského kraja a je základným dokumentom pre nakladanie s odpadmi. Obec má zavedený pomerne dobrý systém zberu separovaného odpadu. Odpadové hospodárstvo v obci tvorí predovšetkým odpad produkovaný obyvateľmi obce.

Zber, odvoz a uloženie odpadu z obce Záborie zabezpečuje zmluvný dodávateľ – spoločnosť Brantner Fatra, s.r.o. z Martina a ukladá ho na skládku Martin – Kalnô. Obec má zavedený pomerne dobrý systém zberu separovaného odpadu – komponenty: papier, sklo, PET fľaše, kovový odpad, šatstvo, ... Na území obce sa nachádzajú 3 zberné miesta - kontajnery na plast a sklo pri viacúčelovom objekte a pri trafostanici, situovanej pri vjazde do obce.

Zneškodňovanie odpadov zo žump zabezpečuje Brantner Fatra s.r.o. Martin odvozom do ČOV Vrútky.

V katastrálnom území eviduje Štátny geologický ústav Dionýza Štúra 1 odvezenú skládku odpadov. ÚPN-O navrhuje zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu územia po nepovolených skládkach odpadov; pred výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum.

4. Hluk a vibrácie

Vplyv prognózovaného dopravného hluku na životné prostredie sa v návrhu ÚPN-O vyjadruje prostredníctvom výpočtu izofón. Prognóza hlukovej záťaže cestnej dopravy z cesty III/2145 a III/2151 nebola počítaná vzhľadom na to, že na predmetných cestách III. triedy sa nevykonávajú celoštátne sčítania dopravy, ani nie sú pre ne zatiaľ spracované strategické hlukové mapy, teda v súčasnosti neexistujú relevantné údaje o intenzite dopravy na uvedených cestách. Dopravné napojenie navrhovaných lokalít je potrebné posúdiť v nižšom stupni PD podľa výhľadovej intenzity dopravy.

V tomto štádiu je v území potrebné rešpektovať ochranné pásmo dopravného systému : cesty III. triedy (od osi vozovky na obe strany) 20 m.

Eliminácia negatívnych účinkov dopravy

Vzhľadom na to, že riešené územie leží mimo hlavných komunikačných ťahov, nie je zaťaženie hlukom a vibráciami z dopravy také veľké, aby bolo treba uvažovať o špeciálnych protihlukových opatreniach.

Vzhľadom k tomu, že v blízkosti cesty III/2145 pri hraniciach k. ú. Dražkovce a Dolný Kalník je navrhnuté obytné územie, priamo nadväzujúce na existujúce obytné územia susediacich obcí, je potrebné pre navrhovanú funkčnú plochu, v ďalšom stupni projektovej dokumentácie, spracovať hlukovú štúdiu s reálnym meraním hluku a navrhnuť elimináciu účinkov hluku vhodnými protihlukovými opatreniami. Znížiť

nepriaznivé vplyvy dopravy na bývanie je možné jednak technickými opatreniami na jednotlivých obytných budovách (napr. zvukovoizolačné okná a dvere, zábradlia balkónov, vhodná dispozícia a pod.) ako aj výsadbou izolačnej zelene.

Návrh územného plánu obce nepredpokladá zvýšenie záťaže hlukom alebo vibráciami.

5. Žiarenie a iné fyzikálne polia

5.1 Radónové riziko

Prírodná rádioaktivita sa v k. ú. nevyskytuje nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia. Celé súčasné a navrhované zastavané územie je zaradená medzi územia so stredným radónovým rizikom. Nízke radónové riziko pôsobí na juhozápade katastra (*zdroj: www.geology.sk). Radónové riziko je zobrazené v grafickej časti návrhu územného plánu.

Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. Podľa platného zákona o geologických prácach, ministerstvo ŽP SR vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia, s výskytom stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č.355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

5.2 Elektrosmog

Elektrosmog je každé elektromagnetické žiarenie, ktoré je umelo človekom vyrobené a teda nie prírodného charakteru. Zvyčajne je elektrosmog rozdelený do dvoch typov:

- nízkofrekvenčný elektrosmog do 1MHz (trakčné vedenie železníc, vysokonapäťové vedenie, transformátory, úsporné žiarovky, spotrebná elektronika ...),
- vysokofrekvenčný elektrosmog 1 MHz a viac (mobilné telefóny, základňové stanice BTS, rozhlasové a televízne vysielacie, Wi-Fi, Bluetooth, satelity, radary ...).

Elektrické pole sa výrazne znižuje takmer všetkými stavebnými materiálmi, s výnimkou klasického skla. Stromy a kríky tiež znižujú elektrické polia.

Návrhu územného plánu obce sa rešpektuje ochranné pásma elektrických vedení, ktoré zabezpečujú aj ochranu pred žiarením. V prípade návrhu a realizácie výstavby v ochrannom pásme elektrického vedenia je nutné realizovať jeho prekládku.

6. Doplnujúce údaje

V územnom pláne obce sa nenavrhujú také rozvojové zámery, pri ktorých by dochádzalo k významným zásahom do výrazu a charakteristického vzhľadu krajiny; ani aktivity, ktoré by mohli nepriaznivo zasiahnuť do chránených území, prvkov ÚSES a migračných koridorov.

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

C.I Vymedzenie hraníc dotknutého územia

Riešeným územím územného plánu obce je katastrálne územie Záborie - pozostáva zo zastavaného územia obce a ostatného katastrálneho územia. Zastavané územie je v súčasnosti legislatívne vymedzené hranicou zastavaného územia k 1.1.1990. Celková výmera riešeného katastrálneho územia je 520 ha a je vymedzená katastrálnymi hranicami obce. Plocha zastavaného územia obce k 1.1.1990 je 15,38 ha.

Vymedzené katastrálne územie hraničí: zo severu s k. ú. obcí Diaková a Sklabiňa, z juhu s k. ú. obcí Turčianske Jaseno a Dolný Kalník, zo západu Dražkovce.

C.II Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia – podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Horninové prostredie

1.1 Geomorfologické pomery

V zmysle geomorfologických jednotiek Slovenska je riešené územie tvorené nasledovne:

Sústava:	Alpsko-Himalájska
Podsústava:	Karpaty
Provincia:	Západné Karpaty
Subprovincia:	Vnútrotné západné Karpaty
Oblasť:	Fatransko - tatranská oblasť
Celky:	Veľká Fatra, Turčianska kotlina
Podcelky:	Lysec, Mošovská pahorkatina, Sklabinské podhorie

1.2 Geologické pomery

Podľa regionálneho geologického členenia (*Vass et al. 1988) môžeme v záujmovom území vyčleniť

2 oblasti:

- 1. oblasť: vnútrohorské panvy a kotliny
podoblasť:	vnútrotné kotliny
jednotka III. rádu:	Turčianska kotlina
- 2. oblasť: jadrové pohoria
podoblasť:	Veľká Fatra

1.3 Reliéf

Sklonitosť reliéfu - determinuje výskyt reliéfotvorných procesov, charakter pôdneho krytu a spôsob využívania krajiny. Severná polovica k. ú. má sklon prevažne nepresahujúci 12°. Najvyššiu sklonitosť reliéfu (25° a viac) dosahuje v juhovýchodovýchodnej časti katastra.

Orientácia reliéfu - - reliéf obce je členitý, čo má vplyv na orientáciou georeliéfu. V severozápadnej časti je zastupená rovina a severovýchodná orientácia georeliéfu. Najmenej je v k. ú. zastúpené západné orientované územie.

Nadmorská výška katastrálneho územia dosahuje od 435 m n. m. do 860 m n. m. (Lysec).

1.4 Inžinierskogeologická charakteristika

V zmysle inžinierskogeologickej rajonizácie Slovenska zasahujú do riešeného územia:

- rajón deluviálnych sedimentov
- rajón flyšoidných hornín
- rajón ílovcovo-vápencových hornín

1.5 Geodynamické javy

Podľa vyjadrenia Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v riešenom území je evidovaná časť jednej potenciálnej svahovej deformácie.

Svahová deformácia je zobrazená v grafickej časti návrhu územného plánu obce.

Evidované svahové deformácie - potenciálne si vyžadujú zvýšenú ochranu v súlade s Vyhláškou MŽP č.55/2001 Z.z., § 12 odst. 4, písm.o).

1.6 Seizmicita

Podľa STN 73 0036 - „Seizmické zaťaženie stavieb“ - príloha A2 "Seizmotektonická mapa Slovenska" sa katastrálne územie nachádza v seizmickej oblasti 6 a 7° MSK-64. Základné seizmické zrýchlenie zodpovedá zemetraseniu s periódou výskytu 450 rokov a vzťahuje sa na objekty so súčiniteľom významnosti $g_l=1,0$ s priemernou životnosťou 50-100 rokov (*SAŽP Banská Bystrica 2014).

1.7 Ložiská nerastných surovín

Údaje o ložiskách nerastných surovín sú uvedené v kapitole B.I bod 3.

1.8 Stav znečistenia horninového prostredia - environmentálne záťaž

Hlavné zdroje znečistenia predstavujú imisie (znečistené ovzdušie), používanie agrochemikálií, poľnohospodárska činnosť, neexistencia verejnej kanalizácie, doprava, ap. Podľa registra environmentálnych záťaží nie sú v riešenom území evidované environmentálne záťaž.

2. Klimatické pomery

K. ú. Záborie prechádza hranica mierne teplej oblasti v 2 okrskoch: teplý, mierne vlhký, s chladnou zimou (január do -3 °C, letné dni nad 50, Iz = 0 až 60 a okrskom studený horský, veľmi vlhký (júl do 10°C) a chladnej oblasti s mierne chladným a veľmi vlhkým okrskom (júl 12°C – 16°C). Najchladnejším mesiacom je január s priemernou teplotou -5 až -6°C, vo vrcholových častiach je to -6°C až -7°C. Priemerná júlová teplota je na SZ k.ú. 16-18°C, v centrálne J časti 14-16°C, a na V a JV 12-14 °C.

Priemerný ročný úhrn zrážok je 1000 – 1200 mm v zalesnenej časti k. ú., v intraviláne a okolí je to 700 - 800 mm (priemer za r. 1961-1990). Obdobia so snehovou pokrývkou trvajú 100 dní v kotline až 140 dní v najvyšších častiach k. ú. a maximálna hrúbka snehovej pokrývky dosahuje 75 cm.

Najbližšia zrážkomerná stanica: (IND 24240) Belá – Dulice.

3. Ovzdušie - stav znečistenia ovzdušia

Vplyvy na ovzdušie, nie sú vplyvmi vychádzajúcimi z riešení v strategickom dokumente posudzovaného územia, ale sú spôsobené aglomerovanými účinkami súmestia Martin – Vrútky – Turany – Sučany.

Údaje o ovzduší sú uvedené v kapitole B.II bod 1.

4. Vodné pomery - povrchové vody (napr. vodné toky, vodné plochy), podzemné vody vrátane geotermálnych, minerálnych, pramene a pramenné oblasti vrátane termálnych a minerálnych prameňov (výdatnosť, kvalita, chemické zloženie), vodohospodársky chránené územia, stupeň znečistenia podzemných a povrchových vôd

4.1 Hydrologické a hydrogeologické podmienky

K. ú. Záborie patrí do základného povodia č. 4-21-05 Váh od ústia Oravy po ústie Varínky - odvodňuje ho rieka Váh so svojimi prítokmi. Režim odtoku:

- vo vrchovinné-nížinnej oblasti je charakterizovaný ako dažďovo-snehový s akumuláciou vody v decembri až februári, vysokou vodnosťou v marci až apríli a nízkymi stavmi v septembri,
- v stredohorskej oblasti je charakterizovaný ako snehovo-dažďový s kumuláciou vody v novembri až februári, vysokou vodnosťou v marci až máji a nízkymi stavmi v septembri až októbri.

4.2 Vodné toky

V prílohe č. 1 k vyhláske č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k. ú. nachádza 1 vodohospodársky významný vodný tok:

- 4-21-05-106 *Sklabinský potok*: pramení na severozápadnom úpätí Končitého vrchu (1.096,8 m n. m.) vo Veľkej Fatre. Ústí do Turca v k. ú. Martin (m. č. Priekopa).

Ďalšími vodnými tokmi v území sú bezmenné obojstranné prítoky Sklabinského potoka V. rádu

4.3 Podzemná voda

Z 8 hydrogeologických regiónov v okrese Martin sa v riešenom území nachádzajú 3, uvedené sú s bilančným množstvom podzemnej vody za rok 2012 :

- G 021 kryštalinikum Veľkej Fatry, povodie Váh, využiteľné množstvá: 20,00 l.s⁻¹ odber: 0 l.s⁻¹,
- M 022 mezozoikum Veľkej Fatry v oblasti medzi Smrekovicou a Ploskou, povodie Revúca, Turiec, využiteľné množstvá: 570 l.s⁻¹, odber: 174,71 l.s⁻¹.
- QP 033 paleogén, neogén a kvartér Turčianskej kotliny, povodie Turiec, využiteľné množstvá: 887,53 l.s⁻¹, odber: 45,34 l.s⁻¹.

V k. ú. Záborie vyvierajú 1 studňa a 3 pramene.

4.4 Kvalita povrchových a podzemných vôd

Znečistenie podzemných vôd

Potenciálnym nebezpečenstvom je poľnohospodárske znečistenie prejavujúce sa zvýšenými koncentraciami zlúčenín dusíka, fosforu, draslíka a stopových prvkov vo vode. Obdobné kontaminácie u podzemných vôd sa pripisujú nesprávnemu silážovaniu, nesprávnemu skladovaniu a manipulácii tuhých a tekutých exkrementov živočíšnej výroby.

Z hľadiska pôsobenia sú poľnohospodárske zariadenia (najmä lokalizáciou a technickým stav zariadení živočíšnej výroby) zaradené medzi faktory so strednou intenzitou negatívnych vplyvov, ktoré ovplyvňujú svoje okolie (zvýšené hladiny hluku, zápach, vznik odpadov, výskyt hnojísk- riziko kontaminácie spodných vôd).

Podzemné vody spĺňajú v katastri obce kategóriu A - najlepšia kvalita. Zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 151/2004 pre pitnú vodu (*zdroj: <http://mapserver.geology.sk/hydrochem/>).

Vzhľadom na to, že obec nie je napojená na kanalizáciu, naďalej bude *dochádzať k potenciálnemu znečisťovaniu vodných tokov splaškami z domov, resp. únikom z domových žump.* (Nie všetky splaškové vody od individuálnych producentov sú akumulované vo vodotesných žumpách). Potenciálnym zdrojom možného znečistenia sú *prípadné havarijné úniky škodlivých látok z mechanizácie používanej v poľnohospodárstve a lesníctve. Ďalším zdrojom možného znečistenia a zanášania toku sú splachy pôdy do toku z nevhodne realizovaných lesohospodárskych aktivít, ďalej z plôch postihnutých preháňaním hospodárskych zvierat na miesta pastvy, ako aj voľba nevhodných foriem obhospodarovania pôd a výskyt čiernych skládok odpadov (prevažne komunálny a stavebný odpad).*

4.5 Vodohospodársky chránené územia

Do k. ú. obce Záborie zasahuje Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra určená Nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd.

Prevažná časť CHVO Veľká Fatra zasahuje do horskej oblasti. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a ochrany ich zásob. Z hľadiska citlivosti povrchových vôd na klimatické zmeny CHVO Veľká Fatra je zaradená do 2. stupňa citlivosti.

4.6 Riziko povodní

Obec má spracovaný plán povodňovej ochrany z r.2012 – Povodňový plán záchranných prác obce, ktorý bol spracovaný v súlade s Metodickým pokynom ObÚ Martin č.3/2011.

V záujme zabezpečenia ochrany územia pred povodňami je potrebné opatrenia pred povodňami vykonávať v súlade so zákonom č.7/2010 Z.Z. o ochrane pred povodňami.

5. Pôdne pomery - kultúra, pôdny typ, pôdny druh a bonita, stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu, kvalita a stupeň znečistenia pôd

Z hľadiska pôdnych podmienok sa v okolí obce vyskytujú z pôdnych typov na poľnohospodárskej pôde najmä fluvizeme, kambizeme, rendziny a regozeme.

Údolná časť Turčianskej kotliny je prevažne intenzívne poľnohospodársky využívaná a urbanizovaná, čo sa odrazilo aj na zložení jej rastlinného pokryvu. Tvoria ho väčšinou poľnohospodárske kultúry pestované na ornej pôde a intenzifikované trvalé trávne porasty lúk a pasienkov.

Poľnohospodárske pôdy v Turčianskej kotlině sú v rámci Slovenska hodnotené ako stredne produkčné pôdy. Lesné pôdy sú prevažne kvalitné/bonitné, vo vyšších polohách menej kvalitné/bonitné a v najvyšších polohách nequalitné/ nízko bonitné. Z hľadiska kvality pôd, vyjadrenej BPEJ, sú tu pôdy zaradené do skupiny 6. – 9.

5.1 Kontaminácia pôdy

Potenciálne nebezpečenstvo kontaminácie pôdy predstavujú skládky odpadu. Podľa vyjadrenia Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra evidujú 1 odvezená skládka bez prekrytia (nelegálna skládka). Ďalšími zdrojmi znečistenia pôdnych zdrojov sú:

- chemizácia (hnojenie priemyselnými hnojivami),
- koncovka chovu hospodárskych zvierat (vývoz tekutých odpadov), priesaky z poľnohospodárskej výroby. Riziko kontaminácie pôdy vzniká aj pri dočasnem uskladňovaní hnoja v nezabezpečených hnojiskách v extraviláne
- úniky z kanalizácií a septikov

5.2 Erózia pôdy

Pôdna erózia sa v našich pôdno-klimatických podmienkach najčastejšie vyskytuje ako vodná a veterná erózia pôdy. Samotný erózný proces zahŕňa čiastkové subprocesy, ktorými je pôdny materiál uvoľnený (dezintegrácia pôdneho povrchu), transportovaný (po pôdnom povrchu) a sedimentovaný (v

svahových depresiách). Potenciálne extrémnou vodnou eróziou je ohrozená s časti plochy v okolí zastavaného územia obce a veľká časť východne od obce. Veľmi silne ohrozené pôdy sú východne od zastavaného územia obce a tiež východne od druhého poľnohospodárskeho objektu.

6. Flóra a fauna (*zdroj : KEP obce Záborie)

Údaje o primárnych vplyvoch predstavujú ohrozenie hodnôt a charakteristiky posudzovaného územia, ktoré sú stručne excerptované nižšie z Krajinnookologického plánu, spracovaného v rámci prieskumov a rozborov v oblasti fauny a flóry, najmä z pohľadu záujmov ochrany prírody a krajiny. V plánovacom dokumente boli rešpektované tieto záujmy zodpovedajúcim funkčným zónovaním.

Podrobnejšie informácie sa nachádzajú v podkladovom dokumente (KEP obce Záborie, 2018).

6.1 Flóra

Katastrálne územie podľa fyto geograficko-vegetačného členenia flóry Slovenska (Plesník 2002) spadá do bukovej zóny, kryštálicko-druho hornej oblasti dvoch okresov:

- okres Malá Fatra, Veľká Fatra, podokres Veľká Fatra, obvod Šiprúň-Lysec,
- okres Turčianska kotlina, podokres južný

a) Rekonštruovaná prirodzená vegetácia

Prirodzená/potenciálna vegetácia predstavuje klimaxové spoločenstvá, ktoré by sa v danom území vyvinuli bez činnosti človeka v krajine. Je reálny predpoklad, že celé hodnotené územie by bolo porastené lesom. Ako dominantný druh by sa vyskytoval buk lesný spoločne s jedľou bielou a smrekom obyčajným. Tieto druhy tvoria tzv. karpatský les, v ktorom sa ešte bežne vyskytujú dreviny ako lipy, hrab obyčajný, javor mliečny a javor horský. Vo vyšších polohách by boli lesy tvorené prevažne takmer čistými bučinami s malou prímесou tzv. cenných listnáčov, ako sú javory, a bresty. Ojedinele, by sa vyskytovali tzv. pionierske dreviny, ako je jarabina vtáčia, breza previsnutá a topoľ osikový. Brehové porasty vodných tokov by lemovali rôzne druhy vrb, jelša lepkavá, jaseň štíhly, ap.

b) Reálna vegetácia

Reálna vegetácia je vegetácia, ktorá sa nachádza v území v súčasnosti a je výsledkom zmien, ktoré sú odrazom vplyvu človeka na prírodné pomery tohto územia. V západnej časti k.ú. je prakticky celé územie odlesnené a premenené na poľnohospodársku pôdu. Malé fragmenty lesa sú severne od zastavanej časti obce. Z časti východne od zastavaného územia obce sa fragmenty lesa striedajú s ornou pôdou a lúkami a pasienkami. Súvislá lesná vegetácia sa nachádza na východe katastrálneho územia obce.

- *Lesná vegetácia* - v širšom okolí obce sa vyskytujú malé remízky či lesíky s výskytom smreka, borovice, ale aj liesok, bukov a pod. Plochy smrekových monokultúr sa nachádzajú v predhorí Veľkej Fatry. V severnej časti obce zasahuje okraj lesného porastu, v ktorom sa popri ihličnanoch vyskytuje aj prímес borovice.
- *Nelesná drevinová vegetácia* - plochy poľnohospodárskej pôdy sú oddelené ostrovčekmi lesov, malými potokmi, najmä na plochách menej prístupných pre ťažké mechanizmy. Pôvodné drevinové zloženie nie je zachované. Brehové porasty sú zachované iba v Z časti obce, kde porasty lemujú Sklabinský potok. V tesnej blízkosti obce sú zastúpené solitérne dreviny, kopírujú najmä cestné komunikácie.
- *Vegetácia lúk a pasienkov* - len časť súčasných lúk a pasienkov v Turčianskej kotline si zachovala prirodzený charakter. Lúky a pasienky v predkladanom území sú intenzívne obhospodarované, druhovo sú veľmi chudobné.
- *Vegetácia poľí, úhorov a burinísk* - veľkoblková orná pôda bez protierozných opatrení je výrazným negatívnym prvkom v krajine. Z hľadiska druhovej rôznorodosti sa jedná o tzv. kultúrnu step. Na opustených plochách, zboreniskách, haldách a skládkach odpadov, ale často aj na okrajoch poľných ciest, poľných hnojiskách a na v dôsledku hospodárskych aktivít narušených alebo eutrofizovaných plochách sa šíri ruderálna vegetácia a invázne neofyty.
- *Vegetácia záhrad a ovocných sádov* - v území sa vyskytujú najmä úžitkové záhrady, vo východnej časti obce starší ovocný sad. Ovocné dreviny sú roztrúsené voľne po obci. Obec je situovaná v pahorkatinovom teréne, typické sú strmšie svahy s výraznými sklonmi smerom ku Sklabinskému potoku. Obec dotvárajú dreviny v južnej časti v areáli cintorína.

6.2 Fauna

V charakteristike fauny sú zdôraznené najmä vtáacie druhy viazané na najrozšírenejšie biotopy katastra obce Záborie. Časť katastra nepodlieha legislatívnej ochrane, väčšia časť sa nachádza ochrannom pásme NP Veľká Fatra s platnou legislatívou.

- *Vodné toky, ich brehy a mokrade* - miestne a ich alúviá predstavujú ojedinelé, ale veľmi dôležité miesta rozmnožovania a presunov pre množstvo živočíchov, napr.: hmyz (chrobáky, blanokrídlovce, dvojkrídlovce a i.), obojživelníky (ropucha bradavičnatá, skokan hnedý, mlok vrchovský, rosnička

zelená), ale i drobné zemné cicavce (dulovnica väčšia a menšia, piskor malý a veľký, hraboš močiarny a podzemný a i. Sklabinský potok s miestnymi prítokmi môže predstavovať významné miesto na lov pre rybárika riečného, vodnára potočného, trasochvosta bieleho a trasochvosta horského, penice slávikovitej, trsteniarika obyčajného, svrčiaka riečného, ap .

- *Polia, lúky, pasienky* - v riešenom území na väčších plochách polí, lúk a pasienkov, dominuje hojný nidifikant škovránok poľný, ubúdajúca jarabica poľná a cíbik chochlatý. Nerozorané a vlhšie pasienky vyhovujú obdobne aj prhlaviarovi červenkastému a najmä globálne ohrozenému chrapkáčovi poľnému. Rozsiahle polia, lúky a pasienky predstavujú významné lovisko pre dravé vtáky ako orol skalný, orol kriklavý, myšiak lesný či sokol myšiar. Množstvom vtáčích druhov vyniká aj krovitá lemová vegetácia (remízky, medze), hájiky a ovocné sady.
- *Záhrady a ovocné sady* - bežnými obyvateľmi záhrad a sadov sú stehlíky, drozdy, hrdličky, d'atle, sýkorky, slávik, ap.
- *Lesy* - časť katastrálneho územia obce Záborie je v tesnej blízkosti Národného parku Veľká Fatra. Tento veľký krajinný – ekologický prvok prináša výskyt druhov typických pre lesné oblasti, ako napr. z kopytníkov jeleňa lesného, malých šeliem líška hrdzavá, jazveca lesného. Do predhoria za potravou schádzajú aj veľké šelmy ako medveď hnedý či rys ostrovid. V súvislých lesných celkoch je možné nájsť pobytové znaky po vlkovi dravom. Okolie obce na malých vodných tokoch je možné pozorovať aj vydru riečnu. Z hlodavcov je možné pozorovať vevericu obyčajnú a plcha obyčajného. Členitá, mozaikovitá krajina vyhovuje aj nepôvodným druhom ako psík medvedíkovitý, ktorý sa v oblasti ukazuje čoraz častejšie.

6.3 Významné migračné trasy živočíchov

a) Biokoridory

- Nadregionálny biokoridor Hrebeň Veľkej Fatry Kopa - Hôľna Fatra - Bralná Fatra, terestrický biokoridor, zabezpečujúci prepojenie Krivánskej Malej Fatry, Hôľnej a Bralnej Fatry s pokračovaním do Nízkych Tatier a Kremnických vrchov.
- Regionálny biokoridor Trebostovo - Záborie - terestrický biokoridor prepájajúci celky Veľká Fatra a Lúčanská Fatra cez husto osídlenú Turčiansku kotlinu..
- Ekotón Veľkej Fatry RBk16 Sklabiňa - Blatnica - ekotónový biokoridor, vedie od RBk10 okrajom masívu Veľkej Fatry od Sklabine až po RBk 11 medzi Blatnicou a Folkušovou, dotýka sa PRBc 2 Bralná Fatra.

7. Krajina

7.1 Súčasná krajinná štruktúra

Pre súčasnú krajinnú štruktúru sa používajú aj termíny súčasné využitie krajiny (t.j. využitie krajiny za posledných 5 rokov až po súčasnosť), alebo krajinná pokrývka (Hrnčiarová 2010). Kolektív autorov spracoval SKŠ ako krajinnú pokrývku.

Súčasná krajinná štruktúra je v širšom ponímaní charakterizovaná druhmi pozemkov:

- *Lesné pozemky*: hospodárske lesy, ochranné lesy, ostatné plochy v rámci LP,
- *Pol'nohospodárska pôda*: orná pôda (veľkobloková, malobloková), trvalé trávne porasty (lúky a pasienky, lúčne a pasienkové úhory, úhory s drevinami), záhrady a ovocné sady,
- *Vodné plochy a toky*: prirodzené vodné toky, upravené toky, brehové porasty,
- *Zastavané plochy a nádvorja*: dopravné prvky (štátne cesty, účelové cesty spevnené, účelové cesty nespevnené) technické a poľnohospodárske objekty a areály, areály bývania a vybavenosti, ruderálne plochy,
- *Pozemky účelovej zelene v krajine*: lesíky a remízky, skupinky drevín, mokrade zarastajúce drevinami, medze a líniová drevinná vegetácia, aleje,
- *Pozemky verejnej zelene*: park, plochy verejnej zelene, cintorín.

Tab.č.3 - Podiel krajinných prvkov súčasnej krajinnéj štruktúry

Krajinná štruktúra územia podľa terénneho prieskumu	Výmera v ha
Lesná drevinná vegetácia	244,52
Nelesná drevinná vegetácia	3,20
Brehové porasty (patrí do NDV)	12,00
Horské lúky, kosené lúky a pasienky s náletom drevín	145,91
Vodné plochy a toky	2,80
Orná pôda (veľkobloková , mozaika využívanej maloplošnej ornej pôdy, sadov a záhrad)	94,25
Sídelné plochy	10,34

Krajinná štruktúra územia podľa terénneho prieskumu	Výmera v ha
Plochy výrobné, dopravné a technickej vybavenosti	6,61
SPOLU	519,63

Pre porovnanie uvádzame výmeru pozemkov podľa katastra nehnuteľností (tab. 4):

Tab. 4 Úhrnné hodnoty druhov pozemkov podľa evidencie katastra nehnuteľností: stav KN-C

Druh pozemku	Výmera v (ha)
orná pôda	65,5
záhrady	5,4
lúky a pasienky-TTP	208,7
Poľnohospod. pôda spolu	279,6
lesná pôda	212,9
vodné toky	11,19
zastavané plochy	10,75
ostatné plochy	5,19
Spolu	519,63

Lesná vegetácia

Lesy sú základnou a nenahraditeľnou zložkou životného prostredia, kde plnia niekoľko významných funkcií. Okrem produkcie žiadanej drevnej hmoty zabezpečujú plnenie dôležitých celospoločenských pohľadov, z ktorých sú najdôležitejšie: vodohospodárska, pôdoochranná, prírodoochranná a pod.

Lesné porasty sú tvorené prevažne smrekom (70,52%) a bukom (17,12%), ďalej sú agregované jedľa (8,66%) a javor (2,74%), zastúpenie ostatných drevín je menej ako 1%.

Z celkovej výmery lesov (211,55 ha) zaberajú ochranné lesy 7,31 ha (3%), zvyšok sú lesy hospodárske (204,24 ha).

Nelesná drevinná vegetácia a brehové porasty

Má osobitné postavenie medzi ekostabilizačnými prvkami a plní v krajine viac stabilizačných funkcií: pôdoochrannú (svahy, vodné toky), remízky, biotopy, biokoridory. Remízky vznikajú na plochách, ktoré nebolo možné začleniť do veľkoplošných blokov ornej pôdy. Často sa jedná o terénne depresie (rokle, strže, úvozy). Brehové porasty sú zvyšky lužných lesov väčšinou redukované na úzke viac-menej líniové útvary lemujúce brehy. Väčšina zachovalých brehových porastov patrí medzi biotopy národného a európskeho významu.

Kosené lúky a pasienky

Vyskytujú sa tu dosievané trávne porasty, kosné lúky, ohradené pasienky s hovädzím dobytkom ako aj extenzívne pasené pasienky ovcami. Pomerne rozšírené sú aj horské lúky vo veľkofatranskej časti k. ú. V dôsledku intenzívneho hospodárenia (dosievania a hnojenia) bola na rozsiahlych plochách ochudobnená ich druhová bohatosť, no zachovali sa aj plochy s druhovo veľmi bohatými porastmi.

Vodné toky

V k.ú. sa nachádza 1 vodohospodársky významný vodný tok s p.č. 156: tok IV. rádu, hydrologické poradie 4-21-05-106 – Sklabinský potok, dĺžka 17,4 km. Nenachádzajú sa tu vodné plochy.

Orná pôda

Výmera poľnohospodárskej pôdy je v k. ú. 279,6 ha (53,8%), z čoho je výmera plochy ornej pôdy 65,5 ha (12,6%).

Sídlné plochy

Nachádza sa tu individuálna bytová výstavba, doplnená obslužnými objektmi (viacúčelový objekt - kultúrny dom, požiarna zbrojnica, pamätná izba Jonáša Záborského, dom smútku) a dvomi areálmi poľnohospodárskeho družstva Sklabiňa. Zeleň je súčasťou sídla a je zastúpená záhradami, plochami trvalých trávnatých porastov a verejnej zelene, ktorá nie je udržiavaná a je sčasti zastúpená nepôvodnými a cudzokrajnými drevinami.

Ostatné plochy

Sú reprezentované cestnou komunikačnou sieťou so spevneným a nespevneným povrchom s prislúchajúcim dopravným vybavením.

7.2 Krajina, stabilita, ochrana, scenéria

Na základe dynamiky vývoja krajiny a porovnaním s rokom 1950 (*<http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>) sú evidentné štruktúrne zmeny v priebehu posledných cca 50 rokov. Oproti posledným, zhruba 60 rokom za posledných cca 250 rokov od prvého vojenského mapovania uskutočneného v rokoch 1763-1787, nedošlo

k podstatným zmenám v štruktúre krajiny voči obdobiu pred kolektivizáciou. A poľnohospodársky bola využívaná asi polovica k. ú.

V zmysle Európskeho dohovoru o krajine, ktorého signatárom je Slovenská republika od roku 2005 a Metodiky identifikácie a hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny zverejnenej vo Vestníku MŽP SR. ročník XVIII, čiastka 1b z roku 2010 je potrebné preukázať, že uvedený posudzovaný strategický dokument svojimi návrhmi nenaruší:

- a) charakteristický vzhľad krajiny (v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody),
- b) ochranu kultúrneho dedičstva – charakteristické a významné siluety, pohľady a panorámy (zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu). Tieto postuláty platia aj pre tie v dokumente navrhované činnosti, ktoré budú následne posudzované podľa zákona č.24/2006 Z.z.

Štruktúra krajiny a krajinný obraz

Sú výsledkom dlhodobého pôsobenia antropického tlaku na krajinu, veľkosť ktorého ovplyvňuje mieru stability a kvality krajiny. Posudzované územie predstavuje územie atakované odlesňovaním pre účely poľnohospodárskej výroby a následne zalesňované, alebo podliehajúce sukcesným procesom.

Ekologicky najstabilnejším a súčasne pohľadovo dominantným je krajinný priestor podhoria Veľkej Fatry na východe k. ú. Poľnohospodársky využívaná pahorkatinová západná časť s osídlením predstavuje typickú kultúrnu krajinu okrajov Turčianskej kotliny.

Taktiež je možné hodnotiť krajinný obraz (podľa autorov Köhler & Preiss, r.2000) pomocou indikátorov:

- prírodnosť: indikátor sa vzťahuje k pôsobeniu krajinného obrazu na človeka,
- historická kontinuita – indikátor sa vzťahuje na vývoj krajiny a týka sa jej javov, ktoré sa vytvárali v priebehu histórie,
- rozmanitosť – indikátor sa vzťahuje na štruktúrovanosť prírodných a antropogénnych javov a ich individualitu. V prípade vysokej individuality krajinných prvkov hovoríme o jedinečnosti krajiny.

Tab. č. 5 - Pôsobenie prvkov SKŠ v krajine

Pôsobenie prvkov v krajine	Prvky SKŠ
rušivo pôsobiace prvky	okolie ciest III. triedy, priestory areálu poľnohospodárskeho družstva, svahy v okolí družstva erodované preháňaním dobytká, ruderalizované plochy, intenzívnejšie využívané účelové cesty, devastované lesné cesty a zväžnice, ako aj ťažené lesné porasty
harmonicky pôsobiace prvky	lesy, väčšie porasty mimo lesnej vegetácie s mozaikou trávnych porastov, lesíky, mimo lesnú vegetáciu, zarastajúce úhory, sady, historické krajinné štruktúry – úzkobloky, medze, teplomilné stránne – pasienky
neutrálne pôsobiace prvky	prechodné zóny medzi obcou a krajinou s predpokladaným dosahom urbanizačných vplyvov, väčšie plochy záhrad a záhumienkov, rekreačno-oddychové plochy

Charakteristický vzhľad krajiny

Na základe interpretácie zastúpenia a zoskupenia prvkov súčasnej krajinej štruktúry sa hodnotí charakteristický vzhľad krajiny.

Pre podhorskú krajinu Záborie sú typické *lúčno-pasienkárské krajinné štruktúry* s extenzívnymi i intenzívnymi pasienkami a rozptýlenými skupinami stromov a krov, v ktorej sa odráža spôsob využívania krajiny v súlade s krajinnoekologickými podmienkami, vyznačuje sa výrazným vizuálnym efektom a vytvára typický kolorit. Aj v dokumentácii RÚSES (RÚSES SAŽP 2014) je vyzdvihnutý ich vysoký potenciál pre agroturistiku a rekreáciu. Pre krajinný segment v okolí Blatnice až Mošoviec sa dokonca uvažovalo s prípravou návrhu na zápis do Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva v rámci významných lúčno-pasienkárskych oblastí Slovenska.

Výrazné agrárne krajinné štruktúry, ako terasované políčka, typické napr. pre oblasť Oravy, Kysúc, alebo Liptova sa v území vyskytovali len okrajovo. Charakter krajiny podmieňoval využívanie územia skôr intenzívnejším spôsobom formou *väčších poľnohospodárskych celkov (majetkov)*, typickým krajinným prvkom Turca v minulosti boli zemianske kúrie s jednotlivými hospodárskymi dvormi. Významné štruktúry boli aj *aleje popri cestách*.

K podporeniu harmonického vnímania krajiny by výrazne prispelo zachovanie trávnatých porastov, medzí a úhorov a obnovovanie a vysádzanie sadov ovocných stromov. Záhrady a sady významne ovplyvňujú ráz krajiny v okolí sídiel.

Scenéria krajiny

Krajinný obraz je súborom faktorov, pôsobiacich na človeka prostredníctvom zmyslových vnemov. V tejto súvislosti treba osobitne zdôrazniť esteticko – kompozičné kvality krajinného obrazu, na základe ktorého si človek vytvorí vizuálny dojem.

Územie a blízke okolie posudzovaného územia je členené zo západu na východ a predstavuje v prvom vizuálnom pásme pahorkatinovú poľnohospodársky a sídelne využívanú krajinu s vtrúsenou NDV prevažne líniových štruktúr. Za ním smerom východným vystupuje v druhom vizuálnom pásme členité mozaikovitú predhorie Veľkej Fatry s nadmorskou výškou od 600 do 800 m n. m., za ktorým sú ukryté rozsiahle doliny (Sklabinská, Hornojasenská, Belianska a Kantorská, spoza ktorých sa dvíhajú v nadmorskej výške 1000-1300 m n. m. vrcholy hlavného hrebeňa a bočných výbežkov masívu Veľkej Fatry, ktorý tvorí tretie vizuálne pásmo.

Smerom západným sa z vyšších polôh kotlinovej pahorkatiny predhoria otvárajú pôsobivé scenérie Turčianskej kotliny so sídelnými štruktúrami okolia mesta Martin v prvom vizuálnom pásme a v pozadí súvislé druhé vizuálne pásmo Malej Fatry bez ďalšieho členenia so splyvajúcim predhorím.

Z pohľadu scenérií krajiny je lokalita veľmi atraktívna.

Krajinný ráz, alebo regionálne špecifický krajinný charakter, predstavuje prírodnú, kultúrnu a historickú hodnotu krajinného obrazu. Vyjadruje hodnotové vzťahy, významnosť a identitu krajinného prostredia. Každý krajinný priestor je charakterizovaný určitými znakmi, ktoré vytvárajú jeho v podstate neopakovateľný krajinný ráz – ojedinelosť, osobitosť, odlišnosť, zvláštnosť.

Pre posudzovanú dokumentáciu v kontexte významu katastra obce Záborie pre ráz krajiny možno konštatovať:

- a) krajinná – ekologickú významnosť územia:
Prírodné hodnoty územia vyjadrené ochranným pásmom národného parku
- b) spoločensko – rekreačnú významnosť územia:
Riešené územie s blízkymi rekreačnými plochami je súčasťou vizuálne exponovaného priestoru s 2-3 vizuálnymi pásmami smerom na západ aj východ, s vyhlídkami do Turčianskej kotliny a na masívy Veľkej a Malej Fatry.
- c) kultúrno – historickú významnosť územia:
Zahŕňa výskyt pamiatkového fondu (1x NKP), kultúrno historicko poznávacích expozícií (Pamätná izba Jonáša Záborského) a potenciálnych archeologických nálezísk (poloha Hríb, Mačací zámok, Uhlište) v území, prítomnosť historických krajinných štruktúr v kontexte s okolitým prostredím.

Stabilita krajiny

Je podrobnejšie spracovaná v ÚPN-O Záborie v kap. B.12 Návrh ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov ÚSES a ekostabilizačných opatrení..

Zmena štruktúry a využívania krajiny súvisí s rozvojovými tendenciami, je v súlade so spoločensko ekonomickými požiadavkami, a práve posudzovaný strategický dokument je na tieto trendy zameraný. Nakoľko dokument obsahuje len funkčné plochy, nie je možné vyhodnotiť nakoľko ovplyvní krajinu reálna výstavba. V návrhu riešenia ÚPN-O sú v záväznej časti stanovené kritériá, ktoré rešpektujú aj krajinotvorbu, ako súčasť najmä obytného prostredia.

Krajinnoekologická významnosť územia bola hodnotená na základe významnosti prvkov SKŠ v troch stupňoch:

- Ekologicky veľmi významné - sú lesy, ekotóny na styku s trávnyimi porastmi, vodné toky a plochy s brehovými porastmi, ďalej lúčno-pasienkárské formy využívania krajiny.
- Stredne významné - sú plochy trávnych porastov s plôškami nelesnej drevinovej vegetácie, ovocné sady a dreviny v sídelných plochách a v okolí výrobných areálov.
- Nevýznamné prvky - predstavujú človekom najviac premenené, resp. devastované plochy: vedenia VVN a VN, cesty, skládky odpadu, smetiská a pod.

Ekologická významnosť územia sa hodnotí z hľadiska výskytu chránených území, prvkov územného systému ekologickej stability (ÚSES) a ostatných ekostabilizačných prvkov krajiny. Koeficient ekologickej stability vyjadruje stupeň prirodzenosti daného územia na základe kvality (hodnoty krajinnoekologickej významnosti) a kvantity (plošnej výmery) jednotlivých prvkov súčasnej krajiny štruktúry. Klasifikácia územia podľa koeficientu ekologickej stability poskytuje o ekologickej kvalite krajiny len orientačnú informáciu. Priemerný koeficient ekologickej stability pre okres Martin je 2,297. **Koeficient ekologickej stability pre katastrálne územie je 1,6.** Za ekostabilizačné prvky sa považujú lesy, porasty krovín, heterogénne poľnohospodárske areály a rôzne trávne porasty, ktoré sa nenachádzajú medzi chránenými územiami, ani medzi prvkami ÚSES.

8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov, územný systém ekologickej stability

8.1 Chránené územia

✓ Ochranné pásmo Národného parku Veľká Fatra

K. ú obce Záborie zasahuje do **ochranného pásma** Národného parku Veľká Fatra, ktoré bolo vyhlásené Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 140/2002 Z. z. K. ú. Záborie sa prelína so severnou časťou ochranného pásma.

Na území ochranného pásma platia podmienky ochrany ustanovené zákonom č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ktoré zodpovedajú druhému stupňu ochrany (podľa ods. 4 § 17 zákona č. 506/2013 Z. z.).

✓ Mokrade regionálneho a lokálneho významu

Podľa databázy Centra mapovania mokradí SZOPK (Slobodník & Kadlečík 2000) sa v záujmovom území a v jeho blízkosti nevyskytujú mokrade regionálneho významu a lokálneho významu.

✓ Ochranné lesy

Ochranné lesy sa vyhlasujú rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva podľa zákona o lesoch, v súčasnosti zákon č. 326/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, na základe návrhu vyhotovovateľa plánu na dobu platnosti programu starostlivosti o les. V ochranných lesoch možno schváliť osobitný režim hospodárenia, len ak tým nedôjde k obmedzeniu a ohrozeniu účelu, na ktorý boli vyhlásené.

V riešenom území sú to lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach.

Tab. č.6 - Výmera subkategórií ochranných lesov v k. ú. Záborie

Kategória lesa	Subkategória	Výmera v ha
Ochranné	A Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach	7,31
Hospodárske	-	204,24
Spolu		211,55

✓ Chránené stromy

V katastrálnom území nie sú evidované žiadne chránené stromy, chránené v zmysle § 49 zákona č. 506/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

✓ Chránená vodohospodárska oblasť Veľká Fatra

Do k. ú. obce Záborie zasahuje CHVO Veľká Fatra určená Nariadením vlády SSR č. 13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd. Prevažná časť CHVO Veľká Fatra zasahuje do horskej oblasti. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a ochrany ich zásob. Z hľadiska citlivosti povrchových vôd na klimatické zmeny CHVO Veľká Fatra je zaradená do 2. stupňa citlivosti.

✓ NATURA 2000

NATURA 2000 má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie. NATURA 2000 má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevylučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú.

Právnym základom pre tvorbu Sústavy NATURA 2000 sú:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, tzv. **chránené vtáčie územia (CHVÚ)**, k.ú. Záborie **nie je súčasťou** chráneného vtáčieho územia.
- smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín - tzv. **územia európskeho významu (ÚEV)**. K.ú. Záborie **nie je súčasťou** územia európskeho významu.
Najbližším územím ÚEV je Územie európskeho významu SKUEV0238 Veľká Fatra, ktoré sa nachádza východne od riešeného územia

8.2 Územný systém ekologickej stability

8.2.1 Nadradené prvky ÚSES

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je v zmysle zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, taká

celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá, zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

Obec Záborie nemala spracovaný Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES), tento bol navrhnutý až v Krajinnoekologickom pláne a prebratý do návrhu ÚPN-O, kde sú aj podrobné informácie o jednotlivých prvkoch všetkých úrovní systémov.

Vyššie úrovne z dokumentov a dokumentácií boli prevzaté nasledovne:

Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou je Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Žilinského kraja (Združenie „VÚC Žilina“ 1998) vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov č. 1 až 5. Podkladom pre vypracovanie RÚSES VÚC Žilinského kraja bol Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Martin (Regioplán Nitra, Ekoped Žilina, 1993).

V súčasnosti je platná jeho aktualizácia z roku 2014 (SAŽP Banská Bystrica, Centrum starostlivosti o životné prostredie Žilina), ktorá však ešte nie je zapracovaná do ÚPN VÚC a z ktorej boli do siete MÚSES doplnené prvky RBc s uvedením kategórie „návrh“, nakoľko nie sú stavom v ÚPN VÚC Žilinského kraja z roku 1998.

Do kostry ÚSES bol premietnutý záväzný dokument ÚPN VÚC Žilinského kraja vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov. Pre k. ú. Záborie uvádza:

- Biokoridor regionálneho významu územie Trebostovo - Záborie (terestrický), ID 6/27

Do riešeného území zasahujú dva regionálne biokoridory, ktoré boli schematicky zakreslené do kostry MÚSES zo schváleného dokumentu RÚSES okresu Martin (SAŽP 2014).

Prvky kostry ÚSES z ÚPN VÚC Žilinského kraja boli spresnené v aktuálne platnom novom RÚSES okresu Martin. Charakteristiky prvkov RÚSES zo schváleného dokumentu **RÚSES okresu Martin** (SAŽP Banská Bystrica, Centrum starostlivosti o životné prostredie Žilina 2014):

- Biokoridor regionálneho významu RBk 10 Trebostovo – Záborie,
- Biokoridor regionálneho významu RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica.

8.3.2 Ostatné ekostabilizačné prvky

Medzi ekostabilizačné prvky zaraďujeme predovšetkým genofondové lokality (GL). Výber regionálnych genofondových lokalít vychádza z RÚSES okresu Martin (SAŽP 2014).

✓ Genofondové lokality (GL)

Riešené územie je v dotyku s ekostabilizačným prvkom č.142 Hradište pri Záborí (pôv.č. 124)

✓ Návrh ďalších ekostabilizačných prvkov v k.ú.

Ekostabilizačný prvok 1 – je to navrhovaný ochranný zasakovací pás proti vodnej erózii na svahu nad obcou, kde hrozí zvýšené riziko vodnej erózie povrchovým odtokom vody, prípadne riziko zaplavenia nižšie položeného územia povrchovou vodou v prípade náhleho topenia snehu alebo privalových dažďov. Jeho ochranná funkcia spočíva v premene povrchového odtoku vody na podpovrchový (vsiaknutie vody do pôdy). Má charakter 5 – 10m širokého pásu, vedúcich po vrstevnici, s trvalým vegetačným krytom - ideálne zapojeným drevinovým. Zasakovaciu schopnosť je možné zvýšiť vyhlbením pozdĺžneho rigolu alebo ryhy (s hĺbkou 0,5 – 1m) bez ďalších úprav jeho dna či svahov, v ktorom by sa zhromažďovala povrchovo stekajúca voda.

Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) – návrh

Najvýznamnejšou hierarchickou úrovňou ÚSES z hľadiska priameho vplyvu na krajinu je miestny ÚSES. V riešenom území v priestoroch a lokalitách s vysokou krajinnoekologickou hodnotou sú navrhnuté tieto prvky kostry miestneho územného systému ekologickej stability:

- 2 biocentrá miestneho významu,
- 2 biokoridory miestneho významu,
- 1 interakčný prvok plošného rozsahu
- ✓ *Navrhované biocentrá miestneho významu*
- Biocentrum miestneho významu **MBc1** - 3,90 ha. Podmáčaná plocha v severozápadnom výbežku k.ú. Záborie pri Sklabinskom potoku v tesnej blízkosti obce Diaková. Jedná sa o biotop mokradného charakteru s vysokou hladinou podzemnej vody, z veľkej časti porastený mladým zapojený porastom vrb. Tvorí významné refúgium pre celé spektrum organizmov viazaných na podmáčané stanovišťa. Porast vrb plynule prechádza do brehového porastu Sklabinského potoka, ktorý tvorí navrhovaný biokoridor MBk1. Nadväzuje na tiež navrhovaný interakčný prvok IP1.
- Biocentrum miestneho významu **MBc2** - 143,8 ha. Súvislý komplex lesných porastov (v malej miere aj trvalých trávnych porastov), na juhovýchodnom koncu k.ú. Jedná sa o relatívne ucelený komplex

lesa v svahovitom teréne v najvyššej časti k.ú. s pomerne vysokým podielom starších porastov. Toto biocentrum slúži ako významné centrum biodiverzity a ako útočisko druhov vyžadujúcich súvislejšie lesné komplexy a lesy s veľkým podielom listnatých drevín a viacvrstvovou štruktúrou.

- ✓ *Navrhované biokoridory miestneho významu*
  - Biokoridor miestneho významu **MBk1**: 2,86 ha, dĺžka 2598 m, navrhovaný terestricko-hydrický biokoridor. Je tvorený Sklabinským potokom a jeho brehovými porastmi.
  - Biokoridor miestneho významu **MBk2**: 20,35 ha, navrhovaný terestrický biokoridor. Je tvorený pásom lesa a z malej miery nelesnou pôdou porastenou drevinami, pozdĺž severnej hranice k.ú. medzi regionálnym biokoridorom MBk10 a navrhovaným miestnym biocentrom MBc2
- ✓ *Navrhované interakčné prvky miestneho významu*
  - Interakčný prvok **IP1**: 0,84 ha, tvorí ho svah pri cintoríne v obci Diaková, porastený náletovými drevinami. Nadväzuje na navrhované biocentrum MBc1.

9. Obyvateľstvo

9.1 Demografická charakteristika

Obec Záborie mala pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v r. 2011 142 obyvateľov, z toho 74 žien a 68 mužov. Pri sčítaní k v roku 2001 mala obec 119 trvale bývajúcich obyvateľov. Od roku 1970 počet obyvateľov obce mierne klesal až do r.2006 a od r. 2011 do súčasnosti rastie. V období od sčítania v roku 2001 do roku 2011 má priemerný ročný prírastok hodnotu 2,3 obyvateľa.

Katastrálne územie obce má rozlohu 520 ha. Hustota osídlenia je neporovnateľne nižšia ako celookresný priemer, ktorý dosahuje hodnotu 132,0 obyvateľov na km².

Tab. č.7 - Veková štruktúra obyvateľstva v obci k 30.06.2018

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	celkom	muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezistený
Záborie	172	89	83	31	57	60	9	13	-

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o počte obyvateľov a vekovej skladbe zo zdroja: *obecná štatistika Záborie, 2018*

V období rokov 2008 – 2018 počet obyvateľov obce vzrástol o 39 osôb, priemerne o 3,9 obyvateľa ročne. Počet obyvateľov obce od roku 2006 prirodzeným úbytkom mierne klesal a zároveň rástol kladným migračným saldom, pričom prírastok migračným saldom (+29 obyvateľov/ 11 rokov) bol vyšší ako prirodzený prírastok (10 obyv./11 rokov).

Z tabuľky vyplýva, že veková štruktúra obyvateľov obce bola z hľadiska priemerného veku porovnateľná s vekovou skladbou obyvateľov Slovenska, z hľadiska indexu vitality je priaznivejšia ako veková skladba obyvateľov okresu Martin aj Slovenska. Oproti Slovensku, ako aj oproti okresu Martin, je v obci nižší podiel obyvateľov v poproduktívnom veku a zároveň vyšší podiel obyvateľov v produktívnom veku.

V obci je výlučne zastúpené obyvateľstvo slovenskej národnosti - 95,8 %.

V obci je veriach okolo 82,4%, z toho až 64,1% je evanjelického a. v. vyznania a v malej miere 18,3% je zastúpené rímsko-katolícke náboženstvo. Bez vyznania je 14 osôb (9,9 %), nezistené vierovyznanie bolo u 11 osôb (7,7%).

✓ *Prognóza demografického vývoja*

Vzhľadom na blízkosť okresného mesta Martin, Vrútky a obce Sučany a Košťany nad Turcom (budované priemyselné zóny) je v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti od obce dostatok pracovných príležitostí. Z uvedeného dôvodu ako aj vzhľadom na vhodné prostredie pre bývanie je v obci záujem o výstavbu nových rodinných domov, čo sa prejavuje aj kladným migračným saldom, za posledných 5 rokov pribudlo prisťahovaním priemerne ročne 5,8 obyvateľov.

Vzhľadom k pracovným príležitostiam v dostupnej vzdialenosti je predpokladom stabilizácie obyvateľstva a zlepšenia vekovej štruktúry obyvateľstva vytvorenie dobrých podmienok pre bytovú výstavbu v obci a dobudovanie vybavenosti na zodpovedajúcu úroveň.

Tab.č.8 - Prognóza demografického vývoja počtu obyvateľov obce

Rok	Počet obyvateľov	%	Priemerný ročný prírastok v %
2 018	172	100,0	-
2 030	230	133,7	2,81
2 040	290	168,6	2,61

9.2 Ekonomická aktivita a nezamestnanosť

Pri sčítaní v roku 2011 bolo v obci 61 ekonomicky aktívnych osôb. Zo 142 obyvateľov v produktívnom veku bolo ekonomicky aktívnych 42,9%. V okrese Martin bolo pri sčítaní v r.2011 ekonomicky aktívnych 46.726 osôb, tj. 48,1 % z celkového počtu obyvateľov. Podiel ekonomicky aktívnych z trvale bývajúceho obyvateľstva je nižší ako v okrese Martin.

Z celkového počtu bolo ekonomicky aktívnych 76 obyvateľov, čo predstavuje 53,5% všetkých obyvateľov, až 96,1% z ekonomicky aktívnych odchádzalo za prácou mimo obec. Z ekonomicky aktívnych pracovalo v primárnom sektore 15,1%, v sekundárnom 36,8% a v terciárnom 40,8%.

V r.2017 boli v obci evidovaní 3 uchádzači o zamestnanie, čo predstavuje 3,9% z ekonomicky aktívnych obyvateľov.

9.3 Charakteristika bytového a domového fondu

Podľa výsledkov sčítania v roku 2001 bolo v obci 41 domov, z toho trvale obývaných 30 (73,2%), spolu bolo 46 bytov, z toho trvale obývaných 31 (67,4%), neobývaných bytov bolo 14 (30,4%).

Ku dňu sčítania v r.2011 bolo na území obce Záborie 50 bytových jednotiek, z toho 40 (80%) trvalo obývaných bytov. Celkový počet domov bol 50, z toho trvale obývaných 39 (78%). Neobývaných domov bolo 11.

Na 1 trvale obývaný byt pripadalo v Zábore 3,55 obyvateľa pri sčítaní v roku 2011 (3,68 obyvateľa na 1 trvale obývaný byt pri sčítaní v roku 2001). Koeficient obývanosti v obci sa oproti roku 2001 sa zlepšil o 0,13 osoby.

V Žilinskom kraji pripadalo pri sčítaní v roku 2011 pripadalo 3,20 obyvateľa/1 byt, v okrese Martin 2,94 obyvateľa/1 byt. Obývanosť bytového fondu v obci bola v r.2011 vyššia ako v okrese Martin ako aj v Žilinskom kraji.

V najbližších rokoch je, v súlade so všeobecným trendom vo vyspelých štátoch a prognózami v ÚPN-VÚC Žilinského kraja, predpoklad ďalšieho znižovania koeficientu obývanosti v obci nasledovne :

v roku 2001	3,68 obyv. / 1 byt
v roku 2011	3,55 obyv./ 1 byt
v roku 2030	3,20 obyv. / 1 byt
v roku 2040	2,95 obyv./ 1 byt

Je predpoklad, že v návrhovom období do roku 2040 sa bude potreba nových bytov v obci uspokojovať len výstavbou rodinných domov.

✓ Súčasný dopyt po bytoch

Podľa základných demografických údajov a schváleného Zadania pre predpokladaný počet 290 obyvateľov obce v roku 2040 a pre dosiahnutie obývanosti 2,95 obyvateľa/1 byt je v roku 2040 potrebný celkový počet 100 trvale obývaných bytov. Pri zachovaní súčasného podielu trvale neobývaných bytov (20%) je potrebných v obci celkom 125 bytov, t.j. do roku 2040 potrebné postaviť v obci približne 75 bytov.

Na základe predpokladu, že k cieľovému roku 2040 budú niektoré lokality len rozostavané, je v územnom pláne potrebné pripraviť obytné plochy aj s primeranou urbanistickou rezervou - urbanistická rezerva predstavuje ďalších 10 bytov, **spolu je pre návrhové obdobie potrebné pripraviť stavebné pozemky pre približne 85 bytov.**

10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská

Na území obce sa nenachádza vyhlásená pamiatková zóna ani rezervácia.

V katastrálnom území obce sa nachádza **národná kultúrna pamiatka** evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR - Pomník s reliéfom Jonáša Záborského, situovaný v parku, č. ÚZPF 696/1.

V katastri obce Záborie sa nachádza niekoľko **evidovaných archeologických nálezísk** a potenciálnych archeologických nálezísk, ktoré možno rozdeliť do dvoch skupín:

- 1) Z dostupnej *Centrálnej evidencie archeologických nálezísk Slovenskej republiky*, tzv. CEANS:
  - ZÁBORIE, poloha „Hrúb" - datovanie: neurčené, valové opevnenie,
  - ZÁBORIE, poloha „Mačací zámok" - mladšia doba železná, stredovek, hradisko.
- 2) Z dostupnej *odbornej literatúry* a na základe historických prameňov a terénnych názvov môžeme vyčleniť nasledujúce archeologické, resp. potenciálne archeologické náleziská:
  - ZÁBORIE, poloha „Uhlište" -stredovek (?), novovek, podľa názvu miesto pálenia dreveného uhlia (rozsahom veľká plocha),
  - ZÁBORIE, poloha „severne od obce oproti južnému výbežku vrchu Hradište Hrabina" pravdepodobne začiatok 19. storočia, zaniknutý vodný mlyn.

Ako plochy s predpokladaným značným výskytom archeologických nálezov a nálezísk treba považovať aj historickú časť chotára obce Záborie, ktorá je rekonštruovaná na základe I., II., III. vojenského mapovania a historickej ortofotomapy. V historickom jadre obce je predpoklad archeologických nálezov aj v interiéroch jestvujúcich domov.

Obec Záborie má bohatý archeologický potenciál a vzhľadom k tomu, že v jej katastri sa doteraz nerealizoval systematický archeologický prieskum je veľký predpoklad, že sa tu nachádzajú doteraz nevidované a nám neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť narušené akoukoľvek stavebnou činnosťou.

V záväznej časti návrhu ÚPN-O sú stanovené regulatívy na ochranu historického potenciálu riešeného územia.

11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality

V katastrálnom území obce nie sú podľa dostupných údajov evidované paleontologické náleziská ani významné geologické lokality.

12. Iné zdroje znečistenia

Údaje o hlukových pomeroch a vibráciách sú uvedené v kapitole B.II bod 4.

Údaje o žiarení a iných fyzikálnych poliach sú uvedené v kapitole B.II bod 5.

13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov

Aktuálnymi témami v oblasti životného prostredia na Slovensku sú predovšetkým obnova ekosystémov na ornej pôde, obnova miest narušených ťažbou a iných industriálnych stanovišť, obnova riečnych ekosystémov, degradovaných lúčnych porastov, obnova prirodzenej skladby lesov.

Cieľom zhodnotenia environmentálnych problémov je vyjadriť najakútnejšie ohrozenie krajiny Turčianskeho Jasena a jej jednotlivých krajinných zložiek a prvkov vrátane človeka spôsobené stresovými javmi, či už prírodnými, sekundárnymi, alebo javmi vyplývajúcimi z funkčného využitia prvkov SKŠ.

Základné procesy, ktoré destabilizujú krajinu či procesy v nej prebiehajúce sú premena krajinných štruktúr a degradácia stanovišť vplyvom ľudskej činnosti, hlavne sú to v riešenom území:

- intenzifikácia poľnohospodárstva (veľkoblokové plochy ornej pôdy),
- odvodňovanie mokradí a regulovanie tokov,
- útlm tradičného využívania krajiny a zánik historických krajinných štruktúr,
- intenzifikácia lesného hospodárstva,
- sukcesné zarastanie mokradí,
- eutrofizácia tokov,
- výstavba produktovodov (vedenia VVN a VN) a nadzemnej infraštruktúry,
- činnosti prebiehajúce v objektoch poľnohospodárskej výroby a vyvážanie poľných hnojísk,
- prítomnosť nepovolených skládok odpadov.

C.III Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti

1. Vplyvy na obyvateľstvo

Návrh územného plánu obce je územnoplánovací dokument, ktorý má priamy vplyv na plánovanie budúceho stavu životného prostredia, resp. zdravie obyvateľov a kvality života, neobsahuje riešenia, ktoré by zvyšovali ohrozenie zdravotného stavu obyvateľstva a mali naň negatívne sociálno-ekonomické dopady alebo by narušovali pohodu a kvalitu života.

Návrh územného plánu navrhuje riešenia na zlepšenie stavu napr. v oblasti dopravy a technickej infraštruktúry, opatrenia na zlepšenie stavu životného prostredia v ostatných oblastiach – vybudovanie kanalizácie, plynifikáciu obce, dobudovanie chodníkov, cyklotrás a multifunkčných trás.

Cieľom územného plánu je vytvorenie optimálneho priestorového a funkčného usporiadania územia, optimálneho riešenia v oblasti dopravy a technickej infraštruktúry tak, aby komplexne riešil územný rozvoj obce, resp. katastrálneho územia. Návrh územného plánu je vyhotovený v jednom variante.

Návrh ÚPN-O rešpektuje existujúce ochranné pásma cintorínov, sietí technickej a dopravnej infraštruktúry a navrhované činnosti umiestňuje mimo nich.

2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery

Návrh územného plánu nebude mať žiadne priame negatívne vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery, nenavrhuje sa žiadne dobývacie priestory ani skládky odpadov. Vplyvy na horninové prostredie počas výstavby jednotlivých zámerov (napr. úniky ropných látok do podlažia a pod.) je potrebné riešiť v podrobnejších stupňoch dokumentácie.

3. Vplyvy na klimatické pomery

Návrh územného plánu nebude mať žiadne priame negatívne vplyvy na klimatické pomery v území.

Rozšírenie zastavaných plôch má vplyv na lokálnu klímu a mikroklimu. Pri eliminovaní nepriaznivých klimatických účinkov je potrebné rešpektovať národný dokument „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorú spracovalo MŽP, 01/2014, hlavne jeho časť uvedenú v bode č.8. Navrhované adaptačné opatrenia v jednotlivých oblastiach, bod 8.3 Sídelné prostredie – navrhované adaptačné opatrenia pre samosprávy sú uvedené v príslušných a relevantných bodoch ako aj jeho aktualizáciu z r.2017.

Návrh ÚPN-O predmetná súbor opatrení, z predmetnej Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, do návrhu záväznej časti kap. C.9.1 starostlivosť o ŽP.

4. Vplyvy na ovzdušie

Návrh územného plánu nevyvoláva žiadne priame negatívne vplyvy na ovzdušie a ani sa v ňom nerieši umiestnenie nových stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia.

Návrh územného plánu rieši celkovú plynofikáciu obce, vrátane všetkých rozvojových lokalít, čím je daný predpoklad pre elimináciu znečistenia ovzdušia lokálnymi kúreniskami. Budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie navrhuje riešiť (po vybudovaní plynofikácie obce) palivom zemný plyn v kombinácii so solárnou energiou a s využitím tepelných čerpadiel (elektrická energia), prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosilne energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

Zdrojom znečistenia ovzdušia pachom a exhalátmi je do určitej miery hospodársky Horný dvor, ktorý je však pomerne ďaleko od navrhovaného obytného územia..

Návrh ÚPN-O predmetná súbor opatrení na zlepšenie stavu ovzdušia do návrhu záväznej časti kap. C.9.1 starostlivosť o ŽP.

Vplyv prenosu znečisťujúcich látok zo susediacich území:

Do k. ú. Záborie nezasahuje prenos produkujúcich emisií zo susediacich území. Najbližšie takéto územie evidujeme v k. ú. mesta Martin. Hranica znečistenia látkou PM₁₀ s rozlohou 68 km² končí na hranici k. ú. Martin. V súvislosti s navrhovaným riešením v ÚPN-O Záborie sa neuplatňujú opatrenia.

5. Vplyvy na vodné pomery

Návrh územného plánu obce nevyvoláva priame významne negatívne vplyvy na vodné pomery územia, kvalitu povrchových a podzemných vôd a odtokové pomery. Návrh územného plánu spôsobuje zvýšené nároky na zásoby pitnej vody. Nárast počtu obyvateľstva nevyžaduje vybudovanie nového vodného zdroja.

Vzhľadom na charakter klimatických zmien, za najrizikovejší faktor je možné považovať intenzívne zrážky búrkového charakteru (supercely) vo vyšších polohách, ktoré sa v údolných častiach prejavujú prívalovými vodami v sútokoch jednotlivých mikropovodí a zdvihom povodňovej vlny na ich hlavnom recipiente.

Nové rozvojové lokality sú situované mimo území s potenciálnym rizikom povodní. V záujme zabezpečenia ochrany pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č.7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami.

Vybudovaním navrhovanej kanalizácie sa podstatne zníži riziko znečisťovania povrchových a podzemných vôd. Dažďové vody sa navrhujú zadržať v území vsakovaním, čím sa predpokladá, že nedôjde k podstatným zmenám v režime a odtokových pomeroch. V zásade sa zachováva pôvodný charakter vodných tokov, podporuje sa ich ekologický význam v ekosystéme.

Územný plán navrhuje opatrenia na ochranu vodných tokov a plôch, ktoré sú zapracované do jeho záväznej časti kap. C.9.1 starostlivosť o ŽP.

6. Vplyvy na pôdu

Za priamy vplyv na pôdu možno považovať zábery pôdy na nepoľnohospodárske účely ako to vyplýva z tabuľky na str. 7. Pri návrhu územného plánu obce boli uprednostnené kompaktné, celistvé plochy, nadväzujúce na zastavané územie vzhľadom na ochranu pôdy pred nadmerným rozdrobením.

Za negatívny, degradujúci vplyv na pôdu, okrem činnosti človeka, je možné považovať vodnú a veternú eróziu. Jej priamym vplyvom sa znižuje prirodzená úrodnosť pôd.

Územný plán navrhuje opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú zapracované do jeho záväznej časti kap. C.9.1 starostlivosť o ŽP.

7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy

Chránené a vzácne spoločenstvá fauny a flóry sa viažu prevažne na prvky Územného systému ekologickej stability (ÚSES), chránené územia a lesné ekosystémy. Vzhľadom na vzdialenosť väčšiny významných prírodných ekosystémov od novo navrhovaných lokalít podľa návrhu územného plánu nie je predpoklad priameho negatívneho ovplyvnenia celkového genofondu a biodiverzity širšieho záujmového územia.

Vplyv posudzovaného dokumentu bude jednoznačne pozitívny, nakoľko ustanovuje miestny ÚSES, ktorý je súčasťou ÚPN-O a je taktiež zahrnutý do regulatívov v záväznej časti a po schválení strategického dokumentu a VZN obce o záväzných častiach ÚPN-O, sa stane záväzným, vrátane opatrení na jeho ochranu.

Návrh riešenia územného plánu obce vytvára predpoklady na realizáciu navrhnutých ekostabilizačných opatrení, čo prispeje k stabilizácii prírodného prostredia a tým sa zlepšia aj podmienky pre faunu a flóru riešeného územia.

Pri realizácii činností a stavieb podľa návrhu územného plánu obce Záborie, ktorými by boli zasiahnuté biotopy európskeho alebo národného významu, budú tieto zásahy identifikovaných biotopov regulované rozhodnutím orgánu ochrany prírody (§ 6 zákona č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny) - v prípade situovania návrhu nových stavieb do územia biotopov európskeho a národného významu, je možné každý zásah, ktorý môže poškodiť alebo zničiť tieto biotopy vykonať len na základe vyžiadaného súhlasu od orgánu ochrany prírody a krajiny. V súhlase na vykonanie zásahu je orgán ochrany prírody povinný uložiť žiadateľovi vykonanie revitalizačných opatrení alebo uloženie finančnej náhrady za poškodenie alebo zničenie biotopu. V prípade, že biotopy európskeho alebo národného významu nebudú vykreslené z dôvodu, že odborná organizácia neposkytla ich presnú lokalizáciu, budú orgánom ochrany prírody a krajiny identifikované v etape konania stavebného úradu o územnom rozhodnutí /stavebnom povolení/a na výskyt týchto biotopov upozorní orgán ochrany prírody vo svojom vyjadrení vydanom pred vydaním územného rozhodnutia (stavebného povolenia) podľa § 9 ods. 1 písm. b/ alebo c/ zákona o ochrane prírody a krajiny.

Pri realizácii rýchlostnej cesty R3 v k. ú. Záborie (vo výhľadovom období) dôjde k určitej migračnej bariére pre živočíchy.

8. Vplyvy na krajinu

Do výrazu a charakteristického vzhľadu krajiny novú územný plán s navrhnutými rozvojovými zámermi negatívne nezasahuje. V návrhu územného plánu obce sa uvažuje s intenzifikáciou jestvujúceho územia a s rozvojovými zámermi, ktoré sú v nadväznosti na z. ú. obce Záborie, príp. Dražkovce a Dolný Kalník a do voľnej krajiny zasahujú rovnomerne okolo jestvujúceho zastavaného územia predovšetkým na plochách poľnohospodársky využívaných pôdy. Návrh zástavby (prevažne obytného územia) nevytvára osamotené urbanistické celky.

Navrhovaná zástavba bude kompozične podobná jestvujúcej vidieckej zástavbe, takže krajinný obraz podhoria Veľkej Fatry nebude narúšaný novými prvkami – plochy sú situované v nadväznosti na jestvujúcu zástavbu, a zabezpečené záväznými regulatívami (výška zástavby, percento zastavanosti, povolené a zakázané využitie a pod.).

K určitej zmene obrazu krajiny dôjde pri realizácii nových funkčných plôch a dopravných koridorov, (hlavne rýchlostnej cesty R3).

Do lesných celkov sa novými funkčnými plochami nezasahuje.

Územný plán navrhuje opatrenia na zlepšenie pôsobenia štruktúry vnímanej krajiny, ktoré sú zapracované do jeho záväznej časti kap. C.9.1 starostlivosť o ŽP.

9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma, na územný systém ekologickej stability

Územný plán intenzifikuje a reštrukturalizuje už urbanizované zastavané územie a rozširuje zástavbu na príľahlé územie. Návrh riešenia zabezpečuje ochranu a funkčnosť všetkých prvkov ÚSES, rešpektuje RÚSES, vrátane navrhovaných ekostabilizačných opatrení, ako aj navrhovanej kostry prvkov MÚSES. Realizáciou navrhovaných ekostabilizačných opatrení sa vytvoria predpoklady pre stabilizáciu krajiny a úpravu jej štruktúry.

Územný plán nenavrhuje žiadne nové chránené územia, ale navrhuje miestny územný systém ekologickej stability, ktorý je potrebné v krajine rešpektovať:

- 2 biocentrá miestneho významu - MBC1 a MBc2
- 2 biokoridory miestneho významu - MBk1 a MBk2

- 1 interakčný prvok plošného rozsahu - IP1

V rámci riešenia ÚPN-O Záborie nie sú navrhnuté činnosti, ktoré by negatívne zasahovali a ovplyvňovali chránené územia, ochranné pásma, resp. územný systém ekologickej stability a nepredpokladá sa negatívny vplyv strategického dokumentu na tieto územia.

10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská

Návrh riešenia územného plánu obce nemá priamy vplyv na kultúrne a historické pamiatky.

Je predpoklad, že v k. ú. obce sa nachádzajú doteraz neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť dotknuté navrhovanými činnosťami, ku ktorým sa bude vyjadrovať príslušný orgán ochrany.

Územnoplánovacia dokumentácia obce vytvára predpoklady pre ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva.

11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality

Vzhľadom na to, že takéto lokality a náleziská sa v katastri obce nenachádzajú, je hodnotenie vplyvu návrhu územného plánu na ne bezpredmetné.

12. Iné vplyvy

Iné vplyvy navrhovaného strategického dokumentu návrh Územného plánu obce Záborie neboli v rozsahu tohto hodnotenia identifikované.

13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi

Predkladaný návrh Územného plánu obce Záborie predstavuje rozsiahle spracovanú dokumentáciu, ktorá komplexne rieši predpokladaný rozvoj obce na všetkých úrovniach. Z komplexného posúdenia riešenia návrhu ÚPN-O Záborie vyplýva, že nemá žiadne podstatné negatívne vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľov obce, ale navrhovanými opatreniami, ako aj regulatívmi stanovenými v záväznej časti riešenia vytvára podmienky pre zlepšenie stavu v území. Návrh územného plánu rieši optimálne využitie potenciálu územia pre jeho rozvoj vo všetkých funkčných zložkách a vytvára predpoklady pre rozvoj bývania, občianskej vybavenosti, zelene, v menšej miere športu, rekreácie a výroby, vytvára podmienky pre elimináciu environmentálnych problémov (nová splašková kanalizácia, zásobovanie energiami, ekologické zdroje, zlepšenie organizácie dopravy, ap.)

Vplyvy na životné prostredie a vplyvy z hľadiska ochrany prírody a krajiny nie je možné v tomto štádiu vyjadriť presnými kvantitatívnymi ukazovateľmi.

Pri spracovaní návrhu územného plánu obce boli rešpektované všetky v súčasnosti platné právne predpisy v oblasti zložiek ochrany životného prostredia a ochrany prírody a krajiny:

- zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami
- zákon č.47/2012 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov
- zákon č. 49/2002 Z. z.- pamiatkový zákon, v znení neskorších predpisov
- zákon č. 50/1976 Zb. v platnom znení - stavebný zákon
- zákon č.79/2015 Z. z. o odpadoch
- zákon č.131/2010 Z. z. o pohrebníctve
- zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov
- zákon č. 220/2004 Z. z.. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov
- zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike v znení neskorších predpisov
- zákon č.326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov
- zákon č.355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č.364/2004 Z. z. v znení novelizácie 305/2018 Z. z. - zákon o vodách, v znení neskorších predpisov
- zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách v znení neskorších predpisov - pásma ochrany vodovodných a kanalizačných potrubí
- zákon č. 506/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov - napr. Uznesenia Vlády SR č.636/2003 k národnému zoznamu navrhovaných chránených vtáčích území a č.239/2004 k národnému zoznamu navrhovaných území európskeho významu
- zákon č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach

- Nariadenie vlády SSR č.13/1987 Zb. o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd
- príloha k Nariadeniu vlády SR č.140/2002 Z. z., ktorým sa vyhlasuje OP NP Veľká Fatra
- Nariadenie vlády č. 617/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti
- vyhláška č.29/2005 Z. z. - spôsoby ochrany vodárenských zdrojov
- vyhláška č.55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii
- vyhláška č. 59/2013 o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia
- vyhláška č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia
- vyhláška č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov
- vyhláška č. 237/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií
- vyhláška č. 508/2004, ktorou sa vykonáva § 27 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy
- smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín - tzv. územia európskeho významu (ÚEV)
- národný dokument „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, ktorú spracovalo MŽP, 01/2014 a jej aktualizáciu z r.2017

C.IV Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

Z posúdenia vplyvov návrhu Územného plánu obce Záborie nevyplývajú žiadne negatívne vplyvy na životné prostredie a zdravie ľudí, preto nie je možné exaktne definovať opatrenia na prevenciu, elimináciu a minimalizáciu vplyvov na životné prostredie.

V záväznej časti návrhu územného plánu obce sú stanovené prípustné, obmedzujúce a vylučujúce podmienky na podrobnejšie funkčné využitie jednotlivých plôch v katastrálnom území obce. Zároveň sú tu premietnuté jednotlivé ekostabilizačné opatrenia na zlepšenie ekologickej stability územia ako aj životného prostredia, ktoré vyplývajú z krajinnoekologického plánu obce Záborie. Územný plán navrhuje rôzne opatrenia, ktoré sú zapracované do jeho záväznej časti:

1) Krajinno-ekologické opatrenia

Ekologickú stabilitu v krajine možno podporiť predovšetkým systémom ekostabilizačných opatrení (urbanistických, agrotechnických, lesohospodárskych a iných).

a) Opatrenia na ochranu súčasného stavu a štruktúry krajiny:

- zachovať funkcie ochranných lesov a zachovávať pôvodné druhové zloženie lesov podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie,
- udržiavať rozvolnenú štruktúru ekotónu – okrajov lesa, mozaiky lúk, pasienkov, krovín a nelesnej drevinnej vegetácie,
- obnoviť obhospodarovanie (kosenie, pasenie) na trávnych porastoch, zabrániť zarastaniu drevinami,
- vykonávať hospodárske aktivity v lesných ekosystémoch na princípe trvalo udržateľného rozvoja z hľadiska ochrany hydrologického režimu relatívne rozkolísaných vodných tokov,
- ponechať v mozaike maloblokovej pôdy a TTP dostatočný počet solitérnych a dutinových stromov,
- podporovať citlivú intenzitu pastvy,
- vylúčiť výruby v brehových porastoch a vodné toky ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov a zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive tokov (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín, zamedziť ich šíreniu nasledovne: minimalizovaním modifikácie krajiny pri chatách a turistických chodníkoch - odlesňovacie a zemné práce (skrývky, výkopy, navážky), zamedzením vzniku čiernych skládok organického odpadu zo záhrad, umiestnených hlavne v okolí ciest a potokov, asanáciou všetkých nepovolených skládok najmä stavebného odpadu,
- na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, aby sa zamedzilo prípadným svahovým zosuvom počas intenzívnych zrážok, používaním vhodných agrotechnických postupov pri obrábaní pôdy a podporiť mozaikovitosť obhospodarovania striedaním plôch TTP, nelesnej drevinnej vegetácie a maloblokovej ornej pôdy.
- vysadiť aleje v okolí poľných ciest a remízky v poliach,
- nadviazať na krajinnoekologický plán krajinný (realizačný) projekt.

b) Opatrenia na ochranu prvkov ÚSES:

- pokračovať v obhospodarovaní trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami,
- trávnaté plochy kosiť postupne po malých plochách v neskorších termínoch po dozretí väčšiny lúčnych bylín (druhá polovica júna),
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín,
- zaistiť, aby intenzita pastvy nemala negatívne dôsledky na biodiverzitu, kosbu realizovať od stredu k okrajom kosených plôch,
- odstraňovať z plôch pokosenú biomasu,
- neaplikovať pesticídy a insekticídy na plochách v bezprostrednom okolí prvkov ÚSES,
- v lesných prvkoch ÚSES zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, selektívne odstraňovať nepôvodné porasty,
- vylúčiť stavebné a iné technické zásahy, obmedziť oplocovanie pozemkov,
- úpravy brehov a zásahy do porastov, ktoré by mali za následok zničenie alebo poškodenie mokradových biotopov, konzultovať so ŠOP SR a orgánom ochrany prírody,
- zlikvidovať nelegálne skládky odpadov v brehových porastoch,
- na miestach výskytu hodnotných biotopov ponechávať dostatočné množstvá starých porastov a solitérnych drevín, stojace a ležiace mŕtve drevo.

Opatrenia na ochranu prvkov evidovaných v RÚSES Okresu Martin

RBk 10 Trebostovo - Záborie

- cielene udržiavať pestrú krajinnú štruktúru,
- zmierniť bariérový efekt existujúcej aj navrhovanej dopravnej infraštruktúry realizáciou technických opatrení zabezpečujúce priechodnosť a funkčnosť biokoridorov (podchody, navádzacie zábrany, odstraňovanie bariér,
- v priestore biokoridoru obmedziť výstavbu a oplocovanie pozemkov,
- trvalo udržateľné obhospodarovanie, rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,
- výsadba nelesnej drevinovej vegetácie pozdĺž vodných tokov, alejí v okolí poľných ciest, remízok v poliach,
- odstraňovať invázne druhy.

RBk 16 ekotón Veľkej Fatry Sklabiňa –Blatnica

- obnoviť obhospodarovanie trávnatých plôch (kosenie, pasenie), zabrániť zarastaniu drevinami,
- udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu – mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín.

c) Opatrenia na zvýšenie ekologickej stability lesnej krajiny:

- zvyšovať podiel prirodzenej obnovy lesa na úkor umelej obnovy, podporovať obnovu prirodzeného druhového zloženia lesov (bukové lesy, jedľovo-bukové, smrekovo-jedľovo-bukové), selektívne odstraňovať nepôvodné porasty smreka a borovice,
- ponechávať dostatočné množstvo starých porastov, stromov s dutinami, stojace i ležiace mŕtve drevo
- maloplošné lesné biotopy (borovicové lesy lesostepného charakteru) by mali byť zmapované a ochránené pred výrubom,
- pre hlboko zarezané doliny, strže a výmole uplatňovať bezzásahový režim alebo účelový, resp. výberkový hospodársky lesných porastov,
- zabráňovať súvislému odtoku vody mimo tokov,
- nenarušovať ťažkými mechanizmami pôdu a bylinné poschodie,
- rekultivovať lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby a nepokračovať v ďalšej fragmentácii lesných ekosystémov, napr. výstavbou lesných ciest, holorubným spôsobom ťažby a pod.,
- mechanicky nerozrušovať/nevysušovať pramenné lokality
- zvýšiť zastúpenie nelesnej drevinovej vegetácie pozdĺž vodných tokov, alejí v okolí poľných ciest, remízok v poliach, najmä ich zvýšenou ochranou proti nelegálnym výrubom, zasypávaním odpadu, vypaľovaním a pod,
- rešpektovať vzrastlú mimo lesnú zeleň v poľnohospodárskej krajine,

d) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy:

- zachovať a vysadiť pásy medzí, remízok a vetrolamov, ktoré chránia pôdu pred nadmerným vysúšaním a odnosom vrchnej časti pôdneho horizontu, zároveň sú stanovišťom pre prirodzených predátorov živiacich sa škodcami na kultúrnych plodinách,
- zachovať maloblokovú ornú pôdu a bylinné medze medzi poličkami s výskytom krovín a solitérnych stromov,
- podporiť hospodárenie v starých ovocných sadoch a výsadbu nových,
- zabezpečiť rovnomerné vypásanie pasienkov a kosenie lúk,

- zabraňovať poškodzovaniu pôdy a mačiny pasienkov pri stádlení a nesprávne robenom košarovaní, ako aj pri pasení zvierat na vzdialenejších pasienkoch,
- obnovovať nadmerne ruderalizované a degradované pasienky prísevom stanovištne pôvodných semien tráv, nepreferovať výsev komerčných ďatelinotravných miešaniek,
- dlhodobo nevyužívané lúky, ktorým hrozí zarastanie drevinami aspoň raz za rok v jesennom období prekosiť alebo mulčovať, aplikovať mulčovanie len v nutných prípadoch, pretože vedie k zmenám v obsahu najmä dusíka, a následnému prenikaniu burinových a invázných druhov,
- na travných porastoch s indikovanými potenciálnymi zosuvmi zachovať, prípadne vysadiť po vrstevnici viacúčelové vegetačné pásy, ktoré majú ekostabilizačnú funkciu,
- na reliéfe so svahovými deformáciami realizovať protierózne opatrenia, najmä: vrstevnicová agrotechnika, pôdoochranná agrotechnika (minimalizačná agrotechnika, mulčovanie, bezorbové obrábanie pôdy), protierózne oševné postupy, vsakovacie pásy (travnaté či zalesnené), odvodňovacie priekopy, terasovanie
- zamedziť orbám až po hranicu vodných tokov či orbe po spádnici (zabrániť erózii a odnesu pôdy vodným tokom a pod.)

e) Opatrenia na ochranu vodných tokov a plôch:

- zamedziť priesakom odpadových vôd z poľnohospodárskej výroby a z plôch postihnutých preháňaním hospodárskych zvierat do vodných tokov, lokalizovať poľné hnojiská mimo plôch ktoré by mohli priamo ohroziť povrchové a podzemné vody,
- nezasahovať ťažkou mechanizáciou a neobhospodarovať bezprostredné okolie vodných plôch, pretože mokrade sú veľmi citlivé na vplyvy erózie a znečisťovanie, umiestňovať lesné cesty mimo vodných tokov vrátane brehových porastov,
- vylúčiť výrubu v brehových porastoch a vodné plochy ponechať na prirodzenú sukcesiu,
- pri výstavbe neumiestňovať stavby v blízkosti tokov, zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nive (prehlbovanie koryta, regulovanie toku, odvodňovanie nivy),
- systematicky monitorovať a odstraňovať, nerozširovať nepôvodné a invázne druhy rastlín,
- zachovať alebo obnoviť prirodzené meandrovanie tokov a dostatočnej šírky ochranných zón pre pohyb koryta

f) Opatrenia na zlepšenie pôsobenia štruktúry vnímanej krajiny:

- zamedzovať fragmentácii lesných porastov: napr. nebudovať nové lesné cesty, zväžnice, neaplikovať holorubný spôsob ťažby,
- potláčať sukcesiu, t.j. rozširovanie lesa do pôvodne bezlesých stanovišť na miestach bývalej pastvy oviec a dobytky kosením a pasením trvalých travných porastov,
- zachovať štruktúru ekotónu les/bezlesie ako dôležitého ekostabilizačného prvku v krajine, t. j. podporovať extenzívne leso-pasienkárске využívanie podhorských častí,
- v sídelnej vegetácii zachovávať mozaiku rôznovekých drevín, s dôrazom na zachovanie starých stromov,
- vo výsadbe smerom von od zastavaného územia využiť druhové zloženie drevín bližšie k pôvodnej drevinovej skladbe,
- rozvíjať ekologické poľnohospodárstvo, podporovať pasienkárstvo,
- navrhované investície v katastri obce zosúladiť s krajinným rázom podhorskej krajiny a vylúčiť tie aktivity, ktoré by ohrozovali štruktúru a kvalitu lesných ekosystémov, zabezpečujúcich vysokú biodiverzitu a ekologickú stabilitu krajiny, stresové faktory, environmentálne stopy a disturbancie z okolia jedinečných krajinných prvkov

g) Opatrenia na ochranu navrhovaných prvkov MÚSES:

MBc1:

- vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krovín, ak sa nejedná o výrub drevín nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie invázných druhov
- prípadnú obnovu porastu realizovať iba prostredníctvom citlivého účelového výrubu jednotlivých stromov až skupiniek stromov tak, aby nebola výrubom odkrytá väčšia plocha bez ochranného efektu okolitých stromov, a aby sa v ňom nepretržite vyskytoval dostatok starých stromov. Cieľom by mala byť najmä prirodzená obnova stanovištne vhodných prirodzených drevín
- časť vrb, predovšetkým na okraji zapojeného porastu, môže byť manažovaná na spôsob hlavových vrb za účelom produkcie palivového dreva či košíkárského materiálu
- neodstraňovať mŕtve drevo, ak to nie je nevyhnutné - napr. stromy spadnuté do koryta potoka, v ochrannom pásme elektrického vedenia alebo kvôli bezpečnosti
- ak sa v biocentre alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy (vrátane agáta bieleho), tieto intenzívne odstraňovať. Potláčanie takýchto druhov realizovať prioritne mechanickými

alebo fyzikálnymi spôsobmi – chemické metódy použiť iba v prípade dlhodobu neúspešnej aplikácie iných spôsobov a zároveň výrazného šírenia invázneho druhu do okolia

- brániť tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- neumiestňovať ďalšie stavby alebo iné trvalé bariéry v biocentre alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10m od biocentra

MBc2:

- akékoľvek lesohospodárske zásahy zamerať predovšetkým na podporu prirodzených, stanovištno vhodných drevín s cieľom dosiahnuť dostatočné zastúpenie listnáčov
- v porastoch s veľmi vysokým zastúpením smreka pristúpiť k cielenej premene drevinového zloženia na lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením alebo drevinovým zložením blízkym prirodzenému. Premenu nerealizovať veľkoplošnými zásahmi
- postupne zmeniť štruktúru lesných porastov v prospech vekovo a priestorovo diferencovaných lesov.
- predchádzajúce opatrenie docieľiť predovšetkým prechodom k maloplošným formám hospodárenia s čo najmenšou výmerou obnovných prvkov a čo najdlhšou obnovnou dobou s dlhodobým cieľom prechodu na trvalo viacetážové porasty alebo až na výberkový hospodársky spôsob. Pri obnove porastov s významnejším zastúpením jedle a/alebo buka využívať výlučne skupinový clonný rub príp. jemnejšie spôsoby
- vyhnúť sa pri plánovanej obnove porastov použitiu zbytočne veľkým a z krajinárskeho aj ekologického hľadiska nevhodným obnovným prvkov, pri ktorých dôjde k odstráneniu všetkých alebo takmer všetkých stromov pôvodného porastu a dôjde k vzniku úplne otvorenej plochy
- v čo najväčšie miere využívať prirodzenú obnovu porastov (so zreteľom na potrebu premeny drevinového zloženia)
- ponechať časti mŕtveho dreva v poraste – vrátane ihličnatej hmoty, ktorá sa už v danom štádiu nepredstavuje riziko šírenia škodlivého hmyzu
- pri obnove prípadných väčších holín vzniknutých náhodnou i úmyselnou ťažbou vo vhodných prípadoch využívať dočasný porast prípravných drevín (jarabina, breza, osika, rakyta...)

MBk1:

- vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre akýkoľvek chránený živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.).
- zabrániť likvidácii brehového porastu na súvislých plochách (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod.), prípadnú obnovu porastu realizovať iba jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov.
- potláčať prípadný výskyt inváznych druhov, prioritne mechanickými alebo fyzikálnymi spôsobmi – chemické metódy použiť iba v prípade dlhodobu neúspešnej aplikácie iných spôsobov a zároveň výrazného šírenia invázneho druhu do okolia.
- brániť tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti

MBk2:

- cielelná premena drevinového zloženia na lesné porasty s prirodzeným drevinovým zložením alebo drevinovým zložením blízkym prirodzenému. Premenu nerealizovať veľkoplošnými zásahmi
- postupne zmeniť štruktúru lesných porastov v prospech vekovo a priestorovo diferencovaných lesov.
- v čo najväčšie miere využívať prirodzenú obnovu porastov (so zreteľom na potrebu premeny drevinového zloženia)
- ponechať časti mŕtveho dreva v poraste – vrátane ihličnatej hmoty, ktorá sa už v danom štádiu nepredstavuje riziko šírenia škodlivého hmyzu
- pri obnove prípadných väčších holín vzniknutých náhodnou i úmyselnou ťažbou vo vhodných prípadoch využívať dočasný porast prípravných drevín (jarabina, breza, osika, rakyta...)
- neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoriduru

IP1:

- zabrániť plošnému výrubu drevín (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod.)
- potláčať prípadný výskyt inváznych druhov, prioritne mechanickými alebo fyzikálnymi spôsobmi – chemické metódy použiť iba v prípade dlhodobu neúspešnej aplikácie iných spôsobov a zároveň výrazného šírenia invázneho druhu do okolia
- brániť tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- neumiestňovať nové stavby alebo iné trvalé bariéry v IP alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od IP

- prípadnú obnovu v budúcnosti zabezpečovať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov

2) Ostatné opatrenia

a) Opatrenia na zníženie množstva odpadov:

- rešpektovať v území ustanovenia platného zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov
- dôsledne zabezpečiť v riešenom území realizáciu triedeného zberu odpadu, s cieľom zníženia odpadov vyvázaných na zmluvne zabezpečenú skládku
- naďalej vyvážať TKO a stavebný odpad na riadenú skládku odpadov mimo k. ú. obce (Martin-Kalnô)
- v katastrálnom území neuvažovať o zriadení skládok odpadov
- zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu území po nepovolených skládkach odpadov
- zabezpečiť dôslednú separáciu odpadov systémom separovaného zberu na zberných miestach v rámci obce
- v dôsledne dodržiavať systém individuálneho separovaného zberu v každej domácnosti

b) Opatrenia na ochranu zdravia obyvateľstva

- zabezpečiť odkanalizovanie obce,
- zamedziť znečisťovaniu a znehodnocovaniu prírodných zdrojov, ktoré súvisia s ľudským zdravím,
- zamedziť vzniku nelegálnych skládok komunálneho odpadu,
- vytvárať podmienky pre kompostovanie,
- minimalizovať negatívne vplyvy výrobných prevádzok na ŽP vysadením izolačnej zelene,
- spôsob zástavby musí umožniť dobré prevetranie, preslnenie a presvetlenie, vhodné dopravné riešenie a pripojenie na siete a zariadenia technického vybavenia územia, v obytnom území je neprípustné umiestňovať výrobné zariadenia a výrobné prevádzky, služby v obytnom území umiestňovať zásadne len tie, ktoré majú charakter osobných služieb, ktoré svojimi vplyvmi v žiadnom prípade neohrozia zdravé bývanie a pohodu bývania,
- v území zabezpečiť podmienky na upevňovanie zdravia zriaďovaním zelene, výstavbou zariadení na pohybovú aktivitu, rekreáciu a oddych,
- v obytnom území nie je prípustné zriadiť žiadne závadné výrobné a iné prevádzky, služby a funkcie, ktoré budú mať negatívny vplyv na kvalitu bývania a zaťažovali by aj rekreačné využívanie územia, najmä aktivitami produkujúcimi nadmerný hluk, zápach, prašnosť a ktoré by si vyžadovali pravidelnú alebo aj občasnú dopravnú obsluhu ťažkou dopravou alebo funkcie spôsobujúce estetické závažnosti v území,
- rešpektovať vymedzené plochy vyžadujúce si zvýšenú ochranu - riziká stavebného využitia územia :
  - ✓ evidované svahové deformácie - potenciálne (viď výkres č.2) vyžadujúce zvýšenú ochranu v súlade s platnými vyhláškami - vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom,
  - ✓ katastrálne územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika. Celé súčasné zastavané územie a navrhované rozvojové plochy spadajú do stredného radónového rizika Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa platného zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a platnej vyhlášky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia,
  - ✓ 2 evidované skládky odpadov, podľa údajov ŠGÚDŠ Bratislava - pred akoukoľvek výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum

c) Opatrenia na zníženie rizika záplav

- vykonať opatrenia, ktoré spomaľujú odtok vody z povodia vodných tokov
- nepoužívať pri ťažbách v lesoch ťažké ťažobné mechanizmy (vytvárajú hlboké koľaje urýchľujúce odtok dažďovej vody z krajiny)
- vrátiť sa k jemnejším spôsobom obhospodarovania, nepovoľovať budovanie ďalších lesných ciest-odľahlé časti lesov by mali zostať ako prvky, ktoré stabilizujú vodný režim v lese
- neregulovať vodné toky v lesoch a nerúbať les v okolí vodných tokov
- je potrebné zamedziť orbám až na hranicu vodných tokov – stanoviť pás ktorý by ostal ako TTP alebo brehový porast
- územný plán navrhuje, na zníženie rizika záplav v z. ú., vybudovať zasakovací pás na východ od z. ú. obce (uvedené v grafickej časti návrhu ÚPN-O)

d) Opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia

- rešpektovať všetky legislatívne predpisy v oblasti ochrany ovzdušia,

- podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov,
- realizovať navrhovanú plynofikáciu obce,
- vplyv emisnej záťaže dopravy na navrhovanú obytnú výstavbu korigovať výsadbou zelene na plochách zelene pozdĺž týchto komunikácií v obytnom území; rešpektovať ustanovenia platného zákona o ovzduší,
- zabezpečiť pravidelnú údržbu komunikácií, hlavne po zimnom období odstrániť zostatkový posypový materiál,
- komunikácie na území obce riešiť so spevneným, bezprašným povrchom,
- zabezpečiť kropenie ciest a vysušených depónií vyťaženého materiálu z hľadiska ochrany ovzdušia a vplyvu na zdravie obyvateľstva najmä v období zvlášť nepriaznivých podmienok (suchých a teplých dní). Zdravotné riziká sú pri emisiách tuhých znečisťujúcich látok do voľného ovzdušia v danej lokalite pri dodržaní technologických postupov krátkodobo prípustné.

e) Opatrenia na elimináciu znečistenia vôd

- rešpektovať ochranu vôd vyplývajúcu z platného zákona o vodách,
- vybudovať splaškovú kanalizáciu,
- voliť vhodné formy obhospodarovania poľnohospodárskych pozemkov – orba po vrstevnici a pod.,
- likvidovať všetky skládky komunálneho a stavebného odpadu v k.ú.,
- realizovať protihavarijné systémy na zabránenie úniku škodlivých látok, monitorovať kvalitu vôd v lokalitách prevádzok s látkami škodiacimi vodám,
- obmedziť plošné znečistenie t.j. vykonať opatrenia na znižovanie vodnej erózie na poľnohospodárskej pôde, obmedzovať hnojenia priemyselnými hnojivami a používanie pesticídov,
- sanovať plochy postihnuté preháňaním hospodárskych zvierat,
- pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov sa zabezpečuje na poľnohospodársky využívaných územiach vykonaním potrebných opatrení pri skladovaní, manipulácii a aplikácii hnojív a vhodnými spôsobmi obrábania pôdy.

f) Opatrenia vzhľadom na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy:

Opatrenia vyplývajú z Uznesenia vlády SR č. 148/2014 z 26.3.2014 k Stratégii adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a jej aktualizácie v r.2017.

A) „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, 01/2014. Na riešené územie sa vzťahuje ods. č.8. Navrhované adaptačné opatrenia v jednotlivých oblastiach, bod 8.3 Sídlné prostredie – navrhované adaptačné opatrenia pre samosprávy:

Opatrenia proti častejším a intenzívnejším vlnám horúčav

- zabezpečiť zvyšovanie podielu vegetácie a vodných prvkov v sídle,
- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, tienením transparentných výplní,
- podporovať a využívať vegetáciu, svetlé a odrazové povrchy na budovách a v dopravnej infraštruktúre,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v sídlach,
- zabezpečiť prispôsobenie výberu drevín pre výsadbu v sídlach meniacim sa klimatickým podmienkam,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do kontaktných hraníc sídla a do príľahlej krajiny,

Opatrenia proti častejšiemu výskytu silných vetrov a víchric

- zabezpečiť a podporovať výsadbu lesa alebo spoločenstiev drevín v extraviláne,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability stromovej vegetácie,
- zabezpečiť dostatočný odstup stromovej vegetácie od elektrických vedení,

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- podporovať a zabezpečovať zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,

Opatrenia proti častejšiemu výskytu intenzívnych zrážok

- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľadom k životnému prostrediu,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinnej pokrývky, s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov v extraviláne obce a minimalizovaním podielu nepriepustných povrchov na urbanizovaných plochách v intraviláne,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržovanie a infiltráciu dažďových vôd v sídle,

- zabezpečiť a podporovať renaturáciu a ochranu tokov a mokradí,
- usmerniť odtokové pomery pomocou drobných hydrotechnických opatrení,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

B) „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, aktualizácia r.2017. Pre riešené územie aktuálne nasledovné adaptačné opatrenia pre sídelné prostredie:

Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu víñ horúčav

- koncipovať urbanistickú štruktúru sídla tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu; vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov, cyklistov v meste,
- zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, využívaním svetlých farieb a odrazových povrchov na budovách,
- vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách a budovách,
- zabezpečiť ochladzovanie interiérov budov,
- zabezpečiť, aby dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra boli prispôsobené klimatickým podmienkam,
- zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v sídlach, osobitne v zastavaných centrách miest,
- zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v sídlach,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do príľahlej krajiny; podporiť zriadenie sídelných lesoparkov,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability drevín; prispôbiť výber drevín pre výsadbu klimatickým podmienkam, pri voľbe druhov uprednostňovať pôvodné a nealergénne druhy pred inváznymi,
- podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšiť podiel zelených striech a fasád,
- zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných komunikácií,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.

Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda)

- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
- zabezpečiť a podporovať výsadbu spoločentiev drevín a aplikáciu prenosných zábran v územiach mimo z. ú. sídiel pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v sídlach,
- podporovať a zabezpečiť zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
- zabezpečiť a podporovať zvýšené využívanie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajinej pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
- minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území sídla,
- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržovanie a infiltráciu dažďových vôd v sídlach, osobitne v zastavaných centrách sídiel,
- zabezpečiť racionalizáciu využívania vody v budovách a využívanie odpadovej "sivej" vody,
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
- v menších obciach podporovať výstavbu domových čistiarní odpadových vôd a koreňových čistiarní,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.

Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok

- zabezpečiť protipovodňovú ochranu sídiel,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľaduplne k životnému prostrediu,
- zabezpečiť používanie a plánovanie priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
- zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými alebo dažďovými záhradami,
- zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
- diverzifikácia odvádzania dažďovej vody (do prírodných alebo umelých povrchových recipientov, do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade),
- zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy.

C.V Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu

Závazným výstupom územného plánu je jeho záväzná časť, ktorá obsahuje návrhy regulatívov územného rozvoja s presne formulovanými zásadami priestorového usporiadania a funkčného využitia územia. Tieto môžeme zoskupiť podľa charakteru do troch skupín:

- krajinno-ekologické kritériá (regulatívy ochrany a využívania prírodných zdrojov, ochrany prírody a krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability územia a starostlivosti o životné prostredie),
- socio-ekonomické kritériá (regulatívy pre plochy bývania, občianskeho vybavenia, výroby, regulatívy dopravy),
- technicko-ekonomické kritériá (regulatívy technickej infraštruktúry – vodovod, kanalizácia, energie, časová koordinácia výstavby).

Dôležitosť jednotlivých kritérií je stanovená ich záväznosťou. Všetky boli určené a stanovené z hlavného hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

2. Porovnanie variantov

Návrh územného plánu sa vypracováva v jednom variante (v súlade s § 22 stavebného zákona) a v rámci správy o hodnotení sa porovnáva aj s nulovým variantom, t.j. so stavom, v ktorom sa obec nachádza v súčasnosti za predpokladu, že sa návrh územného plánu nebude realizovať.

Nulový variant predstavuje situáciu, že obec nebude mať záväzný dokument pre koordináciu stavebných zámerov a investičných aktivít s tým, že nebude možné systematicky realizovať aj opatrenia na prevenciu, minimalizáciu a elimináciu nepriaznivých vplyvov na životné prostredie. Výstavba môže postupovať chaoticky, bez riešenia líniových technických infraštruktúr a verejnoprospešných stavieb.

V prípade, že územný plán nebude schválený, t.j. bude existovať nulový variant, bude územný rozvoj obce výrazne obmedzený vzhľadom na nutnosť dodržiavania § 11 ods. 2 a § 139a) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, podľa ktorého obec je povinná mať územný plán obce ak uskutočňuje rozsiahlu novú výstavbu a prestavbu alebo umiestňuje verejnoprospešnú stavbu.

V prípade, že sa územný plán schváli, bude rozvoj obce pokračovať v hraniciach prípustných regulatívov, ktoré stanovuje územný plán v záväznej časti.

C.VI Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia

Proces hodnotenia vychádza metodicky zo zákona č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov. Návrh územného plánu, ako i správa o hodnotení, vychádza z komplexných prieskumov a rozborov územia obce vrátane spracovaného krajinno-ekologického plánu, vykonaných v procese spracovania územného plánu obce, z krajinno-ekologického plánu obce Záborie, ktoré analyzovali stav životného prostredia a problematiku ochrany prírody a krajiny. Pri tvorbe územného plánu boli zohľadnené princípy trvalo udržateľného rozvoja územia a platné právne predpisy, nadradené platné dokumenty, koncepcie a stratégie. Bola použitá najmä komparatívna metóda a metóda kritériálneho hodnotenia.

C.VII Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení

Pri vypracúvaní správy o hodnotení bolo problematické zdôvodňovanie vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie. Samotný územný plán nemá priamy vplyv na životné prostredie, pretože ide o plánovací dokument a jeho riešenie vychádza z princípov trvalo udržateľného rozvoja, jeho realizáciou sa však zvýši kvalita životného prostredia a kvalita života obyvateľov obce.

Vzhľadom na dikciu zákona č.24/2006 Z. z. je vždy potrebné osobitne posúdiť vplyvy na životné prostredie pri jednotlivých činnostiach (EIA), ktoré sú v prílohách uvedeného zákona, pri územnom konaní, resp. stavebnom povolení. Pri spracovaní návrhu ÚPN-O neboli priamo identifikované potreby ďalšieho posudzovania v zmysle rozsahu hodnotenia.

C.VIII Všeobecné záverečné zhrnutie

Územný plán predstavuje základný záväzný dokument na usmerňovanie a regulovanie vývoja obce a dosiahnutie súladu všetkých činností v obci. Člení sa na textovú a grafickú časť, pričom textová časť je rozdelená na smernú a záväznú. V záväznej časti sú definované zásady a regulatívy priestorového usporiadania obce, prípustné, obmedzené a zakázané funkčné využitie plôch, zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie, územný systém ekologickej stability a tvorby krajiny, zásady a regulatívy

využívania prírodných zdrojov a kultúrno-historických hodnôt, stanovuje zásady a regulatívy dopravného a technického vybavenia a občianskeho vybavenia územia, určuje plochy pre verejnoprospešné stavby a navrhuje hranice zastavaného územia obce.

Územný plán navrhuje dostatočný rozvoj plôch pre bývanie, rekreačné a športové aktivity, ako aj plochy pre malé výrobné služby a prevádzky, navrhuje riešenie environmentálnych problémov ako je vodovod, kanalizácia a odpady, rešpektuje prvky ekologickej stability územia a vyhlásené a navrhované chránené územia a prvky ekologickej stability územia. V záväznej časti definuje aj ekostabilizačné opatrenia a verejnoprospešné stavby.

Záverom sa konštatuje, že návrh riešenia územného plánu predstavuje vhodný, optimálny rozvojový dokument pre obec v dlhodobom horizonte, umožňuje primeraný rozvoj obce vo všetkých sférach rozvoja.

Správa o hodnotení strategického dokumentu obsahuje rozpracovanie všetkých bodov uvedených v prílohe č.5 zákona č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

C.IX Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka)

Ing. arch. Eleonóra Hejzlarová
- autorizovaný architekt SKA

.....
podpis, pečiatka

C.X Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa a ktoré boli podkladom na vypracovanie správy o hodnotení

- Prieskumy a rozborý obce Záborie, 10-12/2018
- Zadanie pre Územný plán obce Záborie, 02/2019
- Návrh Územného plánu obce Záborie, 09/2019

C.XI Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa

V Zábore, dňa 2019

Ján Záborský, starosta obce Záborie

.....
podpis, pečiatka

Príloha č.1: Vyhodnotenie požiadaviek určených v rozsahu hodnotenia

Príloha obsahuje vyhodnotenie *špecifických požiadaviek*, ktoré vyplývajú z Rozsahu hodnotenia pre hodnotenie vplyvov návrhu strategického dokumentu „Územný plán obce Záborie“ na životné prostredie zo dňa 6.2.2019 pod č. j. OU-MT-OSZP-2019/3721.

Špecifické požiadavky

Zo stanovísk doručených k oznámeniu a z obsahu oznámenia vyplynula potreba v správe o hodnotení podrobnejšie rozpracovať nasledovné okruhy otázok súvisiace s navrhovaným strategickým dokumentom:

2.2.1 V správe o hodnotení bude vyhodnotený súlad návrhu strategického dokumentu s ďalšími nadradenými dokumentmi: Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020; Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030; Operačný program Integrovaná infraštruktúra na roky 2014 – 2020; postupovať v súlade s uznesením vlády SR č. 223/2013 o Národnej stratégii rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v SR; Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení KURS 2011-zmeny a doplnky č.1 KURS 2001 (uznesenie vlády SR č.513/2011); Programové vyhlásenie vlády SR (2016-2020) za oblasť dopravy; Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020 (uznesenie vlády SR č.158/2010); ÚPN VÚC ŽSK v znení Zmien a doplnkov č.5 a pod.

Strategický dokument je v súlade so všetkými uvedenými nadradenými strategickými dokumentmi, záväzné výstupy sú premietnuté do záväznej časti ÚPN-O do kap. C.6 Zásady a záväzné regulatívy pre verejné dopravné vybavenie územia.

2.2.2 V správe o hodnotení bude vyhodnotený súlad návrhu strategického dokumentu s požiadavkami na ochranné pásma pri existujúcich a navrhovaných činnostiach v zmysle platnej legislatívy (napr. zapracovať ochranné pásma letiska Martin).

Návrh ÚPN-O rešpektuje všetky ochranné pásma, ktoré sú zapracované v záväznej časti strategického dokumentu a premietnuté do grafickej časti.

2.2.3 Do správy o hodnotení bude zapracované stanovisko Okresného úradu Martin, odboru cestnej dopravy a pozemných komunikácií č.OU-MT-OCDPK-2019/004378 zo dňa 24.1.2018.

Požiadavky sú rešpektované, zapracované do záväznej časti strategického dokumentu, vyhodnotené v kap.5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru, str. 9 - 10 tejto správy.

2.2.4 Do správy o hodnotení bude zapracovaný rozsah potreby odňatia poľnohospodárskej pôdy a vyhodnotiť jeho vplyvy z hľadiska ochrany poľnohospodárskej pôdy.

Rozsah potreby odňatia poľnohospodárskej pôdy je zapracovaný v strategickom dokumente a vyhodnotený v kap. B.I, bod 1.1 Záber poľnohospodárskej pôdy, str.6 - 7; v kap. C.III, bod 6.Vplyvy na pôdu, str.26 a v kap. C.IV bod 1. Krajinnno-ekologické opatrenia, písm. d) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy, str.30.

2.2.5 V správe o hodnotení strategického dokumentu posúdiť a vyhodnotiť:

- a) nepriaznivé vplyvy z dopravy a dodržať pásmo hygienickej ochrany pred hlukom a negatívnymi účinkami dopravy,

Požiadavky sú zapracované a vyhodnotené v kap. B.II, bod 4.Hluk a vibrácie, str.11. Návrh ÚPN-O nepredpokladá zvýšenie záťaže hlukom alebo vibráciami.

- b) dopravné napojenia navrhovaných lokalít riešiť na základe výhľadovej intenzity dopravy.

Požiadavky sú vyhodnotené v kap. B.II, bod 4.Hluk a vibrácie, str.11. Návrh ÚPN-O nepredpokladá zvýšenie záťaže hlukom alebo vibráciami.

2.2.6 Vyhodnotiť vplyv riešenia využitia územia na zdravie ľudí najmä z hľadiska ochrany pred hlukom, vytvorením vhodných svetelných podmienok, navrhovanou zeleňou, možnosťou pohybovej aktivity, dodržiavaním hygienických ochranných pásiem.

Požiadavky sú zapracované a vyhodnotené v kap. B.II, bod 4.Hluk a vibrácie, str.11; kap. C.III bod 1. Vplyvy na obyvateľstvo, str.25; v kap. C.IV bod 2) Ostatné opatrenia., písm. b) Opatrenia na ochranu zdravia obyvateľstva, str.32.

2.2.7 V správe o hodnotení bude vyhodnotený a posúdený:

- a) existujúci stav v oblasti vykurovania, prípadne vplyv prenosu zo susediacich území,

Požiadavky sú zapracované a vyhodnotené v kap. B.I bod 4. Energetické zdroje, str.9; v kap. B.II bod.1 Ovzdušie - hlavné zdroje znečistenia ovzdušia....., str.10; v kap. C.III bod 4. Vplyvy na ovzdušie, str.25. Vplyv prenosu zo susedných území nie je známy.

- b) vyhodnotenie možností využitia alternatívnych/obnoviteľných zdrojov energie,

Požiadavky sú zapracované a vyhodnotené v kap. B.I bod 4. Energetické zdroje, str.8 - 9; v kap. C.III bod 4. Vplyvy na ovzdušie, str.25.

- c) vyhodnotenie existujúcich činností, prípadne nových navrhovaných činností, ktoré emitujú do ovzdušia emisie a prijať opatrenia na eliminovanie nepriaznivých vplyvov vypúšťania emisií, napr. dostatočnú vzdialenosť od zástavby, zlepšenie rozptylu, správnu techniku prevádzkovania, čistenie a zachytávanie emisií.

V území sa nenachádzajú a strategický dokument ani nenavrhuje činnosti, ktoré emitujú do ovzdušia emisie, ktoré by mali nepriaznivé vplyvy na obytné územie, resp. zdravie obyvateľstva.

2.2.8 Do správy o hodnotení bude zapracované stanovisko Doprvného úradu Bratislava č. 4953/2019/ROP-002-P/419 zo dňa 15.1.2019.

Požiadavky sú zapracované do strategického dokumentu a vyhodnotené v kap. B.I bod 5.5 Civilné letectvo, str. 10.

2.2.9 Do správy o hodnotení bude zapracované stanovisko Okresného úradu Martin, odboru starostlivosti o životné prostredie, štátnej vodnej správy vydané pod č. OU-MT-OSZP-2019/4060 zo dňa 10.1.2019.

Požiadavky sú zapracované do strategického dokumentu a vyhodnotené v kap. B.I bod 2. Voda, str. 7 - 8; v kap. C.II bod 4. Vodné pomery, str.13 - 14; bod 8.1 Chránené územia, str.20; v kap. C.III, bod 5. Vplyvy na vodné pomery, str.25 - 26; kap. C.III bod 9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma, na územný systém ekologickej stability, str.27 a v kap. C.IV bod 1. Krajinnno-ekologické opatrenia, str.28 - 35.

2.2.10 Do správy o hodnotení bude zapracované stanovisko MDaV SR, odboru stratégie a rozvoja vydané pod č. 05996/2019/OSR/1043 zo dňa 7.1.2019.

V strategickom dokumente sú zapracované všetky podklady a požiadavky uvedené v stanovisku, záväzné výstupy sú premietnuté do záväznej časti ÚPN-O do kap. C.6 Zásady a záväzné regulatívy pre verejné dopravné vybavenie územia.

2.2.11 Do správy o hodnotení bude zapracované stanovisko Okresného úradu Žilina, odboru opravných prostriedkov, pozemkového referátu vydané pod č. OU-ZA-OOP6-2019/007535-2/SUR zo dňa 14.1.2019.

Rozsah potreby odňatia poľnohospodárskej pôdy je zapracovaný v strategickom dokumente a vyhodnotený v kap. B.I, bod 1.1 Záber poľnohospodárskej pôdy, str.6 - 7.

2.2.12 Do správy o hodnotení bude zapracované záväzné stanovisko Krajského pamiatkového úradu Žilina, vydané pod značkou: KPUZA-2019/3470-3/8335/DUN zo dňa 31.1.2019.

V strategickom dokumente sú zapracované všetky podklady a požiadavky uvedené v stanovisku, vyhodnotené v kap. C.II, bod 10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská, str.23 - 24.

2.2.13 V správe o hodnotení bude uvedený zoznam činností, ktoré boli posudzované podľa zákona o posudzovaní s uvedením prahových hodnôt. Pri navrhovaných činnostiach budú uvedené údaje o predpokladaných projektovaných hodnotách a kritériách pre určenie potreby posudzovania podľa zákona o posudzovaní.

V území sa nenachádzajú činnosti, ktoré boli posudzované podľa § 18 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2.2.14 Ak sa počas vypracovania správy o hodnotení vyskytnú nové skutočnosti súvisiace s predmetom posudzovania, je potrebné ich uviesť v správe o hodnotení.

V území sa nenachádzajú činnosti, ktoré by bolo potrebné posudzovať podľa § 18 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.